

TEISMAI.LT

Dr. Natalija Kaminskienė:

„Efektyviai veikia tik ta sistema,
kurioje žmonės jaučiasi gerbiami“ 3–6 p.

Psichologų atsiradimas baudžiamajame procese yra viena
geriausių valstybės investicijų į Lietuvos teisinę sistemą 10–14 p.

Teismų mokslininkai:

teisininkai mokosi visą gyvenimą 23–27 p.

Redakcijos žodis

Mielieji,

sako, galima sutikti daug gražių drabužių, kurių viduje nebus žmonių. Ypač kai aplink viskas taip spindi!

O galima sutikti ir tokį, kurio drabužio nematysi! Jis šypsosis, žiūrės į akis, bus kupinas išminties ir gerumo ir tyliai švytės tamsoje. Kaip koks žibintas!

Linkime tik tokių draugų ir kolegų! Tokių, kuriais pasikliautumėte, pasitikėtumėte, norėtumėte ištieti ranką ar apkabinti. Šalia kurių visada saugu, ramu ir gera. Iš kurių mokaisi, kurie stumteli į priekį ar vedasi kartu.

Šiomet metų ratas sukosi ir sunkiai, ir greitai. Atėjo laikas, kai vėl bręšime kryptį, kur einame, koku tempu, ką norime savo kely sutikti, su kuo toliau eiti. Lai tuose pamąstymuose išlieka daug aistros gyventi, dirbti, kurti, o gal ir keisti!

Svarbiausia, būkite džiaugsmingi, drąsūs ir kupini vidinio pasitenkinimo – tiek profesinio, tiek asmeninio. Jeigu išsipildys visi šiame žurnalo numeryje susakyti mūsų – teismų bendruomenės – ir svečių palinkėjimai, tai 2020-aisiais gyvensime ypatingai: prasmingai, kokybiškai ir kūrybingai!

Tegul 2020-ieji kaip iš gausybės rago paberia ir profesinės sėkmės, ir asmeninės laimės. Būkite pasveikinti!

Nuoširdžiai Jūsų – TEISMAI.LT redakcija

Gerbiamieji,

su nauja prasmingų pokyčių ir tvarių darbų pradžia!

Laimingų ir sėkmingų 2020-ųjų!

Teisėjų tarybos vardu

Algimantas Valantinas

Viršelyje: Aušros Čapskytės-Šarauskienės paveikslas „Vėjas iš kito kranto“ fragmentas

LEIDĖJAS NACIONALINĖ TEISMŲ ADMINISTRACIJA

L. Sapiegos g. 15, LT-10312 Vilnius
Tel. (8 5) 251 4120, el. p. komunikacija@teismai.lt

Redakcinė kolegija

Vilma Budėnienė, Lietuvos apeliacinis teismas
Žurnalo TEISMAI.LT vyriausioji redaktorė
Asta Benetytė, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas
Dovilė Skiauterienė, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas
Gintarė Daugėlaitė, Klaipėdos apygardos teismas
Dr. Natalija Kaminskienė, Nacionalinė teismų administracija
Rimantė Kraulišė, Vilniaus miesto apylinkės teismas
Lina Lapėnaitė, Nacionalinė teismų administracija
Dr. Dovilė Murauskienė, Lietuvos apeliacinis teismas
Tomas Pukšmys, Telsių apylinkės teismas
Žydrūnė Tursaitė, Nacionalinė teismų administracija
Silvija Smolskaitė, Nacionalinė teismų administracija

Autoriai

Silvija Smolskaitė
Gintarė Daugėlaitė
Rimantė Kraulišė
Lina Lapėnaitė
Nijolė Damulė
Živilė Jokimaitė-Dolgič
Vilma Budėnienė
Dr. Dovilė Murauskienė
Žydrūnė Tursaitė

Kalbos redaktorė

Angelė Pletkuvienė

Dizaineriai

Marius Daraškevičius
Mindaugas Daraškevičius

Nuotraukos

Nacionalinės teismų administracijos archyvas
Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija
Pašnekovų asmeninis archyvas
Dainius Stankus
Martynas Zaremba
Jurgita Vrublevskaja
Pixabay.com

Žurnalas TEISMAI.LT (ISSN 2023-9451) leidžiamas nuo 2011 m. keturis kartus per metus. Leidinį parengė spaudai Lj „Kriventa“.

Dėl prenumeratos kreiptis į Nacionalinės teismų administracijos Komunikacijos skyrių, el. p. komunikacija@teismai.lt, tel. (8 5) 251 4120. Tiražas 1 500 vnt. Elektroninė žurnalo versija www.teismai.lt

TURINYS

AKTUALUSIS INTERVIU

Natalija Kaminskienė: „Efektyviai veikia tik ta sistema, kurioje žmonės jaučiasi gerbiami“

3–6

TEISINGUMO HEROJUS

NTA komanda: dirbame dėl Jūsų!

7–9

Teismo psichologė Aušra Augaitienė: „Apklausa man sėkminga tada, kai vaiką išlydžiu su viltimi“

10–14

Ikki, 2019, sveiki, 2020 metai!

15–18

NUOMONIŲ RINGAS

„Teisės rūšiai“: universitetas už universiteto ribų

19–21

IŠ TEISMŲ KASDIENYBĖS

Teismų mokslininkai: teisininkai mokosi visą gyvenimą

23–27

Kai dera darbas teisme ir nevaržomas menas

28–29

TEISMAI.LT REKOMENDUOJA

30

NATALIJA KAMINSKIENĖ

AUŠRA AUGAITIENĖ

DOVILĖ MURAUŠKIENĖ

JUOZAS VALČIUKAS

Temų, straipsnių ir pasiūlymų laukiame el. p. komunikacija@teismai.lt. Už straipsnių turinį atsako straipsnių autoriai. Redakcija pasilieka teisę straipsnius redaguoti, koreguoti, trumpinti. Straipsnius perspausdinti ar kitaip naudoti jų medžiagą galima tik su redakcijos leidimu.

Natalija Kaminskienė: „Efektyviai veikia tik ta sistema, kurioje žmonės jaučiasi gerbiami“

Silvija Smolskaitė, Nacionalinės teismų administracijos Komunikacijos skyriaus viešųjų ryšių specialistė
Justinas Bagdžius, Nacionalinės teismų administracijos Teisės ir administravimo departamento
Teisinio reguliavimo ir atstovavimo skyriaus vedėjas

Kaip į kalną įkopęs alpinistas jau žvalgosi į kitas viršukalnes, taip ir mes, pasiekę vieną iš savo tikslų, jau ieškome kažko naujo. Šią vasarą darbus pradėjo naujoji Nacionalinės teismų administracijos (NTA) vadovė dr. Natalija Kaminskienė. Ji sako, jog, rodos, visą gyvenimą dirbusi teisininke ir kartu mokslininke visiškai save realizavo, vis dėlto darbas NTA jai buvo dar vienas išėjimas iš komforto zonos tam, kad galėtų judėti į priekį ir tobulėti. Su dr. N. Kaminskiene kalbamės apie išsikeltus tikslus, svarbiausius darbus ir teismų sistemos ateitį.

NTA direktoriaus pareigas perėmėte nuo birželio. Koks jausmas? Ką jau spėjote nuveikti?

Regis, jau praėjo tiek laiko, kad būtų galima pradėti mane kritikuoti (juokiasi). Šimtas dienų tikrai prabėgo, bet realiai dirbti pradėjau birželio 10 dieną. Jaučiuosi tarsi būtų praėję geri metai. Tiek daug visko įvyko! Turbūt taip atrodo dėl to, kad darbas įdomus. Šią vasarą neteko atostogauti, bet dėl to visiškai nesigailiu – kas galėtų patikėti, kad darbas buvo įdomesnis negu atostogos.

Manau, kad vienas svarbiausių dalykų, kuriuos pavyko nuveikti (labai tikiuosi, kad pavyko), – tai įsiliejimas į NTA kolektyvą. Vienas vadovas be savo komandos niekada nieko nepadarys. Pradėdama dirbti išgirdau posakį apie tai, kad darbuotojai be vadovo dirbti gali, bet vadovas be darbuotojų – nelabai. Darbuotojai vienaip ar kitaip savo funkcijas atliks (kartais gal tik būtų skirtingai suprantamas kokybės ar laiko klausimas). Vadovas be darbuotojų vargu ar galėtų įvykdyti, pavyzdžiui, visas kasdienės funkcijas. Dėl to vienas mano pagrindinių dalykų buvo įsiliesti į kolektyvą ir pajusti, kad tai yra didelė komanda žmonių, su kuriais galėsiu daug nuveikti.

Antras man svarbus dalykas – viską suprasti, susivokti, įsivažiuoti į tai, ką daro NTA. Norėjau su viskuo gana išsamiai susipažinti. Nors kartais ir atrodo, kad vienoje ar kitoje

sirtyje viskas žinoma, vis dėlto atėjus rytojui ir kitaip susiklosčius tam pačiam svarstomam klausimui tenka ir pasigilinti, ir pasidomėti. Mano darbo principas šiuo laikotarpiu – žinoti detales. Nenorėjau apie viską žinoti tik strategiškai ir paviršutiniškai. Man buvo svarbu į kiekvieną darbo barą įsigilinti ir pajusti, kas ten vyksta. Manau, kad per šį laiką man tikrai pavyko susiformuoti bendrą suvokimą ir pamatyti visą kontekstą, ypač svarbias detales, kad galėčiau orientuotis ir, jei prireiktų, gebėčiau gana greitai priimti sprendimus.

14 metų dirbote advokate, taip pat visą šį laiką – ir dėstytoja Mykolo Romerio universitete. Kokie lūkesčiai buvo keičiant darbo pobūdį ir ateinant į NTA?

Sakyčiau, kad tai susiję su lūkesčiais realizuoti save. Pastarieji 15 metų man buvo kryptingos mokslinės veiklos metai. Turėjau nusistovėjusią darbo tvarką, dėsciau universitete, rašiau mokslinius straipsnius, skaičiau pranešimus, dalyvavau tarptautinėse konferencijose. Galiausiai dar privati advokato praktika, kur irgi viskas sustyguota, klientų ratas augo. Vis dėlto po kurio laiko ateina supratimas, kad jau nemažai padaryta ir galbūt šioje srityje jau viskas realizuota. Pasiiekti visi numatyti tikslai. Ir tada pajunti, kad gal jau ir *nebeveža* ta profesinė veikla taip, kaip ji *veždavo* prieš gerus penkerius ar dešimt metų. Pradedi galvoti, kaip būtų galima dar patobulėti, kažką gero padaryti, ir, matyt, atsiranda ta idėja. O juk žmogus tobulėja tik tada, kai išeina iš komforto zonos. Manau, kad man tai

„Žmogus tobulėja tik tada, kai išeina iš komforto zonos.“

buvo gana radikalus pokytis, kartu – išėjimas iš komforto zonos, nauji iššūkiai, naujos žinios ir patirtys bei nauji žmonės. Tad mano lūkestis buvo realizuoti save naujoje pozicijoje.

Grįžkime prie Jūsų nuveiktų darbų. Paskutinį metų ketvirtį paskyrėte vizitams į visus Lietuvos teismus. Kokius klausimus aptarėte ir kokius dar reikia aptarti?

Labai džiaugiuosi, kad pavyko apsilankyti Lietuvos teismuose. Mes pradėdame betarpiškai bendrauti su teisėjais ir teismų darbuotojais. Džiugu, kad pagaliau nėra taip, jog *kažkur* yra tas „centras“, kuris *kažką* daro. Galbūt ne visiems teismų sistemos darbuotojams aišku, ką veikia NTA, ne visada aišku, ar viską daro taip, kaip jiems atrodytų yra tinkama. Svarbus jau pats nuvažiavimas, pabendravimas su teisėjais ir teismo darbuotojais, pasikalbėjimas apie tai, ką mes veikiamo, kas mums ir taip pat visiems teismams rūpi, kokie yra svarbiausi jų kasdieniai rūpesčiai. Mes kalbamės apie teismų darbuotojų atlyginimų didinimą, apie visuomenės požiūrį į teismą, apie tai, kaip toliau dirbti, kai teismas taip dažnai kritikuojamas, kalbamės apie teismo vertėjų, psichologų darbo ypatumus, apie ūkinius poreikius, apie teismų laukiančias naujoves – tarėjų institutą, naują LITEKO 2 sistemą,

„Darbuotojai be vadovo dirbti gali, bet vadovas be darbuotojų – nelabai.“

Dr. Natalija Kaminskienė

„Stengiamės formuoti bendrą pozityvią teismų poziciją.“

elektronines baudžiamąsias bylas. Nėra tokių klausimų, kurių vengtume, nes tik taip galime geriausiai ir greičiausiai sužinoti, kokios NTA pagalbos reikia teismams, kuomet mes teismų bendruomenėje galime būti naudingi. Kalbant apie teismų laukiančias naujoves – stengiamės formuoti bendrą pozityvią teismų poziciją šiais klausimais, nes teismai turi būti atviri naujiems, pažangiems dalykams, nebijoti jų.

Šiuo metu jau applanke Klaipėdą, Panevėžį, Šiaulius, Alytų, Uteną, Tauragę, Plungę ir Telšius, pradedame lankytis Vilniaus ir Kauno teismuose – bendravimas šiuose teismuose kiekvieną kartą yra labai šiltas, natūralus. Toks, kai žmonės į susitikimus ateina ne todėl, kad yra priversti ateiti ir pasimatyti su „valdžia“. Smagu, kad visi ateina norėdami išsiaiškinti, pasikalbėti, užduoti klausimų. Sąmoningai pradėjome lankytis teismuose nuo regionų, nuo tų teismų, kurių darbo sąlygos trukdo užtikrinti darbo kokybę. Tikrai džiaugiuosi, kad kiekvieną kartą, kai nuvažiuojame, pavyksta

užmegzti asmeninį kontaktą ir su teismų bendruomene, ir su teismų vadovybe. Tokiais susitikimais ir siekiame problemas spręsti kartu. Reikia sukurti tokį ryšį, jog, prireikus pagalbos, būtų betarpiškai kreipiamasi į NTA ir pagalba gaunama. Tad tikrai labai džiaugiuosi, kad jau pajudėjo pažinties su pačiais teismais procesas.

Atėjote dirbti į Lietuvos teismų sistemą sudėtingu metu, kai užgriuvusi nemenka pasitikėjimo krizė. Ar negąsdina visuomenės, valdžios institucijų kritika? Kokia Jūsų vizija dėl teismų sistemos ateities?

Teismų sistema man niekada nebuvo svetima. Aš visada vienaip ar kitaip joje gyvenau. Kaip mokslininkė, rašiau apie ją, nes mano mokslinio domėjimosi sritys apėmė ir klausimus, kaip palengvinti teismo darbą ir kartu teismą padaryti prieinamesnį visuomenei, kaip išspręsti ginčą taip, kad jis atitiktų geriausius abiejų šalių interesus (man visada buvo įdomios taikaus ginčų sprendimo, mediacijos temos). Dirbdama advokate dalyvaudavau teismo procesuose atstovaudama klientų interesams, todėl betarpiškai kasdienėje veikloje stebėjau,

kaip vykdomas teisingumas, ką ir kaip daro teismai, ką jis galėtų daryti geriau, efektyviau. Dėl šių priežasčių atėjimas į teismų sistemą manęs visai negąsdino. Negąsdino nepaisant visų žiemos įvykių. Aš tikėjau ir iki šiol tikiu, kad mūsų teismų sistemoje dirba nuostabūs žmonės, profesionalai, kuriais reikia didžiuotis. Tam tikri pavieniai netinkamo, nederamo teisėjų elgesio atvejai tik parodo, kad mes dar turime kur tobulėti, kad turime išlikti budrūs ir nepakantūs veiksams, kurie žaloja teismų veidą. Kartais išgirstame sakant, kad visa teismų sistema dabar yra niekam tikusi, o visi teisėjai korumpuoti, – jokių būdu su tuo nesutinku. Neturime teisės akiai nubraukti to didelio ir reikšmingo darbo, kurį kiekvienas teisėjas ir visi teismai kartu padarė kurdami nepriklausomą, šiuolaikišką, pažangų teismą. Tikrai manau, kad dar turime kur tobulėti, galime tapti skaidresni, atkreipti dėmesį į proceso kokybę. Vis dėlto turėtume

„Aš tikėjau ir iki šiol tikiu, kad mūsų teismų sistemoje dirba nuostabūs žmonės, profesionalai, kuriais reikia didžiuotis.“

pasirūpinti ir teisėjų savivoka, padėti suprasti, kas jie tokie ir kokią žinią turėtų nešti visuomenei, kaip turėtų elgtis. Jeigu turime gerų, sveikintinų dalykų, pasiekimų (o jų juk turime!), taip pat turime ir priprasti apie tai garsiai kalbėti, kad visuomenė nuolat matytų ne deguto šaukštą, o medaus statinę. Esame vieni iš greičiausiai civilines bylas Europoje nagrinėjančių teismų, turime vieną technologiškai pažangiausių Europoje teismų informacinių sistemų, kuri leidžia vartotojams kreiptis į teismą elektroniniu būdu, Lietuvos teismuose pagalbą liudytojams ir nukentėjusiems asmenims teikia savanoriai, teismų psichologai, vaikai baudžiamosiose bylose apklausiami specialiai tam skirtuose vaikų apklausos kambariuose, teismai skatina taikų ginčų sprendimą, taiko teisminę mediaciją. Ir tai nėra galutinis visų mūsų pasiekimų sąrašas. Dėl visų šių dalykų aš esu tikra, kad esame teisingame kelyje, ir tai man suteikia drąsos nebijoti žvelgti į priekį. Tikiu, kad tokia yra ne tik mano vienos, bet ir visos NTA komandos nuomonė.

Pakalbėkime apie NTA ir jos svarbą. Šiuo klausimu yra įvairių nuomonių ir labai skirtingai suprantama tokios institucijos būtinybė. Kalbant apie administracinį teismų sistemos aptarnavimą – skirtinga ir užsienio šalių praktika. Taigi kaip svarbi Lietuvos teismų sistemoje yra NTA?

Mane žavi ta idėja, kad Lietuvos teismai savo savarankiškumą ir nepriklausomumą realizuoja ne tik deklaratyviais teiginiais, įrašytais Konstitucijoje, bet ir organizacine prasme jie turi atskirą instituciją, kuri dirba teismų labui. Tikrai nesunkiai galima rasti tokių atvejų, kai kitų valstybių teismai (nors visur ir deklaruojamas jų nepriklausomumas bei savarankiškumas) visgi yra labai glaudžiai susiję su vykdomąja valdžia, kitaip sakant, labai nuo jos priklausomi. NTA padeda teismams centralizuotai rūpintis daugeliu klausimų (organizaciniais, ūkiniais, administraciniais), taip pat pagelbėja, kai teismų savivalda turi realizuoti konkrečius sprendimus. Kartu, mano nuomone, NTA atlieka labai svarbų patariamąjį vaidmenį teikdama klausimus svarstyti teismų bendruomenei, Teisėjų tarybai. Tai galbūt ir nėra aiškiai kur nors įtvirtinta, bet *de facto* realizuojama praktikoje. Visa tai sudėjusi norėčiau pasakyti, kad ir šiuo aspektu turėtume didžiulius bei saugoti tai, ką demokratiško ir pažangaus esame sukūrę.

„Už teisėjo stovi daug teismo darbuotojų, kuriuos kartais kalbėdami apie teismus žmonės pamiršta.“

Ar šiandien jau visiems aišku, ką daro NTA? Koks jos vaidmuo kitų institucijų kontekste?

NTA yra teismams ir teismų bendruomenei tarnaujantis subjektas. Kartais žmonės apsigauja manydami, kad NTA yra teismų vadovybė. Dėl to gauname labai įvairių paklausimų, raštų ir skundų, kuriuose NTA raginama galiausiai įvykdyti teisingumą. Neretai tenka paaiškinti, kad mes padedame, aptarnaujame teismus. Mes jokių būdu nevykdome teisingumo ir patį teisingumą vykdo tik teismas. Kitos valstybės institucijos, žinoma, puikiai supranta, jog NTA atstovauja visų teismų interesams. Mes esame įtraukiami į procesus, kurie teismams reikšmingi vienokiu ar kitokiu aspektu. Klausima mūsų nuomonės, dalyvaujame Seime svarstant įstatymų projektus, kurie liečia teismus, ar Vyriausybėje bei ministerijose sprendžiant teismų bendruomenei aktualius klausimus. Kita vertus, retkarčiais pastebime, kad kai kuriais aspektais reguliuojant tam tikrus gyvenimo klausimus neįvertinama, jog tai galėtų paliesti teismus. Kartais sprendimai priimami neįtraukiant teismų į patį jų priėmimo procesą. Nemanau, kad kitos institucijos valingai tai pamiršta, nors, prisiminus valdžių demokratinėje valstybėje padalijimo principą, toks įspūdis gali susidaryti.

Kaip būtų galima pagerinti valdžių tarpusavio bendradarbiavimą?

Galbūt ateityje, stiprinant teismų savivaldą ir teismų nepriklausomumą, norėtusi, kad būtų labiau apibrėžta ir aiškiais kriterijais paremta biudžeto lėšų skyrimo teismams procedūra (t. y. jos derybų etapas), taip pat kad būtų apibrėžta NTA ir Teisėjų tarybos privalomo įtraukimo į biudžeto formavimo procesą pačiose ankstyvosiose stadijose (dar biudžeto svarstymo Vyriausybės lygmeniu) tvarka ir ji pagaliau nusistovėtų. Šioje vietoje norėtusi vienareikšmiškai stiprinti savo pozicijas.

Kadangi jau užsimerėte apie teismų biudžetą, norėčiau plačiau pakalbėti apie darbo užmokestį. Teisėjų atlyginimų klausimas kol kas lieka atviras, kadangi, kaip žinome, teisėjų atlyginimo projektas Seime buvo atmestas. Kita didelė problema – teismų darbuotojų atlyginimai. Ką NTA gali padaryti šioje srityje?

Šiuo metu mes kartu su Teisėjų taryba esame pasiekę, kad 2020 m. biudžete būtų numatyta pinigų skirti pačiai mažiausiai algą gaunantiems teismų sistemos darbuotojams. Taigi paskirta lėšų jų atlyginimams

„Norisi, kad visi teismų sistemos darbuotojai gautų teisingą, jų kvalifikaciją atitinkantį atlyginimą.“

padidinti. Siekiame, kad mažiausią darbo užmokestį gaunančių teismo darbuotojų atlyginimas kuo labiau atitiktų nuo minimalios mėnesinės algos. Vis dėlto suprantame, kad yra visas sluoksnis teismų sistemos darbuotojų, kurie, nors ir gauna didesnę už minimalią algą, pagal savo turimas kompetencijas įvertinami tikrai nepakankamu atlyginimu. Pavyzdžiui, teisėjų padėjėjai, kurie vienareikšmiškai turi būti vertinami kaip specialistai, saugomi ir jiems mokamas teisingas darbo užmokestis. Biudžeto derybose dar nepavyko pasiekti, kad vykdomoji valdžia skirtų lėšų būtent šiai teismų sistemos darbuotojų grandžiai. Manau, kad tai bus mūsų kitų metų iššūkis. Nors teisingumą ir vykdo teismas, bet teisėjas dirba su savo komanda. Ir toje komandoje yra ir teisėjo padėjėjas, ir teismo posėdžių sekretorius. Ir visos tos komandos darbas nebūtų įmanomas be raštinės, archyvo darbuotojų, vertėjų, teismo psichologų, buhalterijų ar personalo specialistų. Tad už teisėjo stovi daug teismo darbuotojų, kuriuos kartais kalbėdami apie teismus žmonės pamiršta. Labai džiaugiuosi, kad šio teismų žurnalo dalis yra skirta būtent visoms toms profesijoms, kurių atstovai padeda teismui įvykdyti teisingumą. Be šių žmonių teismų veikla negalėtų būti vykdoma. Tad visų jų darbo užmokestis yra didelis mūsų rūpestis ir netgi tam tikras skausmas, nes labai norisi, kad visi teismų sistemos darbuotojai gautų teisingą, jų kvalifikaciją atitinkantį atlyginimą.

Turbūt niekam nekils abejonių, kad NTA yra teismų nepriklausomumo garantas. Pakalbėkime apie įstatymų leidėjų iniciatyvą atvesti į teismus visuomenę – įteisinti tarėjus. Seime registruotame projekte numatyta, kad atrankas ir tarėjų sąrašą turėtų administruoti NTA. Kaip vertinate pačių tarėjų instituto idėją Lietuvos teisinėje sistemoje?

Visuomenė gali dalyvauti teismų veikloje skirtingomis formomis ir tarėjai nėra vienintelė ir pati pažangiausia forma, kaip mes matome iš užsienio valstybių patirties. Kai kurios valstybės turėjo arba turi tarėjus. Vis dėlto nemažai valstybių yra atsisakiusios tarėjų instituto arba ruošiasi atsisakyti. Vien tai, kad tarėjai atsirastų Lietuvos teismuose, dar nereikia, jog iš karto dėl to teismai pasidarys atviresni, ir visuomenė galės daug daugiau žinoti apie

Vilniaus apygardos administraciniame teisme

teismo procesą. Ir dabar niekas neriboja visuomenės galimybių dalyvauti teismo procesuose stebėtojų teisėmis, jeigu bylos dėl objektyvių priežasčių nėra nagrinėjamos už uždary durų. Nedraudžiama susipažinti ir su išnagrinėtų bylų medžiaga nepažeidžiant Bendrojo duomenų apsaugos reglamento nuostatų. Todėl norėtusi, kad galimybė dalyvauti teisingumo vykdymo procese nebūtų siejama vien tik su formaliu dviejų ar keturių papildomų asmenų įtraukimu į teismo sudėtį. Turėtume siekti, kad visuomenė, dalyvaudama teisingumo vykdymo procese, ne tik patenkintų savo smalsumą ir pasijautų svarbi, nes ji irgi vykdo teisingumą. Reikėtų, kad tie patys visuomenės atstovai galėtų kartu ir padėti teismams nagrinėti bylas. Man atrodo, kad viena užsienio praktikų, galėjusių labiau tikti Lietuvai, – visuomenės atstovų, būtent specialistų, ekspertų, mokslininkų, įtraukimas į teismo procesą bylose, reikalaujančiose ekspertinių žinių (kad ir į tas pačias bylas dėl korupcinių pažeidimų tyrimo, į kurias dabar siūloma įtraukti tarėjus). Manau, kad tai kartu būtų ir visuomenės dalyvavimas teisingumo vykdymo procese, ir reali pagalba teismui nagrinėjant sudėtingas bylas. Tada tikrai įgyvendintume du tikslus – ir visuomenė jaustų, kad dalyvauja vykdan teisingumą, ir teismai būtų suinteresuoti įtraukti į bylų nagrinėjimą specialistus ekspertus, kurie tą sritį išmano kartais galbūt geriau nei teisėjai.

Grįžtant prie tarėjų instituto, kurį siekiama įtvirtinti Lietuvos teisinėje sistemoje, reikia pasakyti, kad turi būti aiškus ir paprastas tarėjų atrankos mechanizmas, padedantis atrinkti būtent tuos asmenis, kurie ne tik nori dalyvauti teisingumo vykdymo procese, bet ir gali bei geba tai daryti. Vienose valstybėse tokią atranką vykdo savivaldybės, kitose – kitos valstybės institucijos. Manau, šiuo metu

pagal pasirengimą ir turimas žinias bei patirtį NTA būtų tam tinkamiausias subjektas. Ir dabar NTA užtikrina teisėjų atrankos ir teisėjų vertinimo komisijų darbą, prisideda prie teismo mediatorių atrankos bei jų sąrašo formavimo. Akivaizdu, kad tarėjai yra nauja grupė asmenų, su kuria reikės dirbti, ir tai pareikalaus tiek naujų papildomų žmogiškųjų išteklių, tiek finansinių lėšų, kad šis procesas būtų tinkamai vykdomas. Tad, kaip matome, bėgant laikui NTA funkcijos ir darbų apimtys tik auga, kadangi gebame gerai atlikti tai, kas pavesta. Belieka tikėtis, kad kartu su naujais pavedimais institucijai ir naujomis funkcijomis nebus pamiršta skirti papildomo finansavimo.

Trys pagrindiniai tikslai, kuriuos kėlėte savo penkerių metų kadencijai. Ar kėlėte?

Pirma, teisėjų ir teismų, taip pat NTA darbuotojų atlyginimų esminis padidėjimas. Svarbu suvokti, kad negali būti efektyviai veikiančios sistemos, jei žmonės nejaučia, jog yra gerbiami. Būtina patenkinti bazinius žmonių poreikius tam, kad jie norėtų tobulėti, mokytis, būtų kūrybingi. Norėtusi, kad mūsų atlyginimai pagaliau pasiektų padorų lygmenį tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu požiūriu.

Antra, atnaujintos LITEKO 2 teismų informacinės sistemos įdiegimas. Esama LITEKO sistema sukurta beveik prieš 15 metų. Tada tai buvo pažangi sistema, tačiau laikui bėgant tampa akivaizdu, jog ji jau nebetenkina teismų poreikių tiek dėl didėjančio elektroninių bylų kiekio, tiek dėl šios sistemos vartotojų persiorientavimo spręsti ginčus naudojantis informacinėmis technologijomis.

Trečia, norėtusi kadencijos pabaigoje pasidžiaugti pagerėjusiomis teismų darbo sąlygomis. Vizitų į Lietuvos teismus metu matau, kad ne visi teismai dirba tinkamomis darbo sąlygomis, ne visiems teismams užtenka turimų patalpų, negalime nekreipti dėmesio ir į pagrįstus teismų nuogastavimus dėl pastaraisiais metais aktualių sunkių darbo sąlygų vasaros metu, į saugumą teismų pastatuose.

Niekam nekyla abejonių, kad Jūsų darbo diena ypač įtempta. Ar lieka laiko asmeniniam gyvenimui? Kokiems pomėgiams skiriate laiko?

Po darbų skubu daryti pamokas su sūnumis, spėti pasidžiaugti vakariniu pasivaikščiojimu su ištikimiausia drauge – Džeko Raselo veislės kalyte Ruby, neužmiegu neperskaičiusi bent keleto puslapių geros laisvalaikio knygos. Dievinu tą jausmą, kai rankose laikau gerą knygą. Beje, skaitau visur ir visada, kur tik pavyksta (net automobilyje klausau garso knygų), ir net kelias skirtingas knygas tuo pat metu.

Ko palinkėtumėte Lietuvos teismų bendruomenei?

Lietuvos teismų bendruomenei norėčiau palinkėti susitelkimo ir bendrumo visais klausimais. Tik kartu galime būti tikra jėga, nuversiančia kalnus. Saugokime vieni kitus. Ir gerbkime.

■

NTA komanda: dirbame dėl Jūsų!

Silvija Smolskaitė, Nacionalinės teismų administracijos Komunikacijos skyriaus viešųjų ryšių specialistė

Nacionalinė teismų administracija (NTA) kasdien rūpinasi teismų savivaldos institucijų, komisijų ir teismų poreikiais, siekia užtikrinti kuo geresnes kokybiško darbo sąlygas, atstovauja teismų interesams, bendradarbiauja su kitomis institucijomis, žiniasklaida ir visuomenės atstovais teismų veiklos klausimais. Kiekvienas NTA darbuotojas yra didelės komandos, dirbančios dėl Jūsų, dalis! Kelių NTA skyrių vedėjų paklausėme apie čia dirbančius žmones ir tai, kaip jie prisideda prie efektyvaus Lietuvos teismų sistemos veikimo.

Mokymų ir tarptautinio bendradarbiavimo skyrius

„Septynios skyriaus darbuotojos kasdien yra atsakingos už įvairius tiek teisėjų, tiek teismų ir NTA darbuotojų kvalifikacijos kėlimo renginius. Praėjusiais metais pasirūpinome daugiau nei 1 000 teismų darbuotojų mokymu įvairiose srityse. Net 90 proc. visų Lietuvos teisėjų kėlė kvalifikaciją 156 nacionaliniuose ir tarptautiniuose mokymuose. 55-ių teismų savivaldos institucijų atstovai važiavo į 29 komandiruotes, susijusias su tarptautiniu bendradarbiavimu.“

Aušra Bernotienė,
Mokymų ir tarptautinio
bendradarbiavimo skyriaus vedėja

„Prireikus tampame protokolo žinovėmis, renginių ir kelionių organizatorėmis, vertėjomis ir kitų sričių specialistėmis.“

Mūsų darbo dinamiškumas lemia tai, kad prireikus tampame protokolo žinovėmis, renginių ir kelionių organizatorėmis, vertėjomis ir kitų sričių specialistėmis.

Mes didžiuojamės, kad Lietuvos teismų sistema girdima ir matoma visame pasaulyje.“

Strateginio planavimo skyrius

„Skyriuje dirba labai universalūs, įvairaus išsilavinimo ir gebėjimų žmonės, galintys gesinti staigiai kilusius gaisrus. Skyrius rengia NTA biudžetą, strateginį veiklos ir metinį darbų planus, prižiūri, kaip jie vykdomi, koordinuoja teismų centralizuoto aprūpinimo programą, rengia ir tikslina investicijų projektus, kuruoja NTA Projektų valdymo komiteto veiklą, todėl bendradarbiauja su visais kitais NTA skyriais ir vadovybe. Taip pat skyriaus darbuotojai rengia biudžeto lėšų teismams paskirstymo projektus, analizuoja visos teismų sistemos finansavimo poreikius, vertina teisės aktų pakeičių įtaką finansavimui, aptarnauja Teisėjų tarybos Biudžeto ir investicijų komitetą, koordinuoja bendrą teismų sistemos strateginio planavimo veiklą. Kita

Vita Aleksandra Gudelevičiūtė,
Strateginio planavimo skyriaus vedėja

didelė skyriaus veiklos sritis susijusi su teismų personalu: skyrius kuruoja teismų pavyzdinių struktūrų ir etatų klausimus. Išvardytos veiklos sritys lemia tai, kad skyriaus darbuotojai aktyviai dalyvauja pakeičių valdymo, reformų, projektų

„Skyriuje dirba labai universalūs, įvairaus išsilavinimo ir gebėjimų žmonės, galintys gesinti staigiai kilusius gaisrus.“

veiklose bei teismų veiklos efektyvumo didinimo iniciatyvose, užtikrina teismų veiklos nepriklausomumą srityse, susijusiose su teismų sistemos finansavimu, veiklos organizavimu, biudžeto valdymu."

Teisės ir administravimo departamento Teismų veiklos skyrius

"Teismų veiklos skyrius – tikras pagalbininkas teismams jų kasdienėje veikloje. Mūsų skyriaus darbas neatsiejamas nuo teismų organizacinės administracinės veiklos, jos tobulinimo.

Jei kyla klausimų dėl statistikos, visuomet pasirengęs padėti kolega Stasys ir kiti skyriaus darbuotojai. Teismų veikloje aktualių informacinių sistemų kūrimo,

Rimantė Valkavičienė,
Teisės ir administravimo departamento
Teismų veiklos skyriaus vedėja

„Teismų veiklos skyrius – tikras pagalbininkas teismams jų kasdienėje veikloje.“

tobulinimo ir (ar) integracijos su kitomis informacinėmis sistemomis, duomenų teikimo iš LITEKO klausimais – Dovilė, Olga ir aš. Mes su Vaida dalyvaujame sprendžiant įslaptintų dokumentų tvarkymo teismuose klausimus ir rengiame teisės aktų projektus, susijusius su teismų organizacinės veiklos tobulinimu, visuomet esame pasiruošusios padėti darbo krūvio skaičiavimo, teisėjų valstybinių pensijų skyrimo ir mokėjimo klausimais. Kartu su Informacinių technologijų skyriumi bylų skirstymo klausimus kurioju aš; taip pat koordinuoju ir teismų psichologų veiklą. Vaiko teisių apsaugos, ekspertizių bei teisėjo nepriklausomumo apsaugos klausimais teismams visada pasirengusi padėti Aurelija."

Teisės ir administravimo departamento Administravimo skyrius

"Kasdienė mūsų skyriaus veikla – viena plačiausių: nuo teismų savivaldos institucijų ir komisijų aptarnavimo, dalyvavimo formuojant teisėjų korpusą, sprendžiant teisėjų etikos klausimus iki NTA vidaus administravimo, susijusio su asmenų aptarnavimu, dokumentų ir žmogiškųjų išteklių valdymu.

Vienuolika skyriaus darbuotojų pasirengę padėti, jeigu:

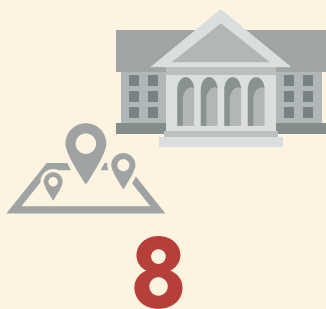
- norite tapti teisėju, laikyti teisėjų egzaminą;
- norite daryti teisėjo karjerą, tapti teismo vadovu, persikelti iš vieno teismo į kitą;

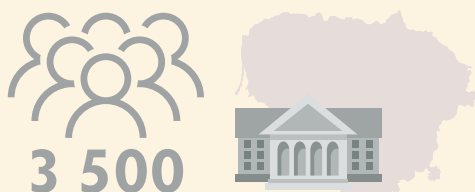
Indrė Gylytė,
Teisės ir administravimo departamento
Administravimo skyriaus vedėja

- Jums reikia teisėjo pažymėjimo;
- reikia siuntimo pasitikrinti sveikatą, kad būtų nustatyta, ar Jūsų sveikatos būklė leidžia dirbti teisėjo darbą;
- artimiausiu metu planuojamas vykdyti Jūsų, kaip teisėjo, veiklos vertinimas;
- turite su teisėjo etika susijusių klausimų;
- reikia duomenų dėl teisėjų etatų;
- norite teikti siūlymą apdovanoti asmenį už nuopelnus teismų sistemai;
- norite kreiptis į Teisėjų tarybą ar Teisėjų garbės teismą;
- domitės kokybės vadybos ir klientų aptarnavimo klausimais;
- norite pasitarti dėl žmogiškųjų išteklių valdymo teismuose."

NTA RŪPINASI:

8
teismų savivaldos
institucijomis

3 500

22

Lietuvos teismais

su daugiau kaip 3 500 juose dirbančių asmenų, siekdama ne tik užtikrinti sąlygas efektyviai teismų veiklai, bet ir pasirūpinti teismų lankytojais.

2018 m. duomenimis,
NTA teikiamas paslaugas ir
aptarnavimą teismai
vertino kaip kokybiškus –
4 balais iš 5
(2017 m. 4 iš 5)*.

*Vertinama pagal 5 balų sistemą.

Arūnas Stravinskas,
Turto valdymo skyriaus vedėjas

Turto valdymo skyrius

„Turto valdymo skyrius sėkmingai organizuoja teismų pastatų ir jų inžinerinių sistemų remonto bei statybos darbus, teikia teismams būtiniausias darbo priemones.

Teismų pastatų remontų ir infrastruktūros kūrimo klausimus skyriuje nagrinėja

„Mes rūpinamės visais NTA organizuojamais teismų pastatų remontais, inžinerinių sistemų keitimu ir naujų diegimu, naujų pastatų statyba.“

Tadas, Rimantas, Romas ir aš. Mes rūpinamės visais NTA organizuojamais teismų pastatų remontais, inžinerinių sistemų keitimu ir naujų diegimu, naujų pastatų statyba. Teismų aprūpinimo centralizuotai tiekiamomis prekėmis ir paslaugomis veiklą organizuoja du skyriaus darbuotojai – Ričardas ir Algirdas. Į šią sritį patenka teismų aprūpinimas spausdinimo popieriumi, įvairiais poligrafiniais gaminiais, teisėjų mantijomis, ženklais, automobiliais ir kt., taip pat teismų pastatų draudimo, telefoninio ryšio tiekimo ir įvairios kitos paslaugos.“

Informacinių technologijų skyrius

„IT skyriuje dirba labai linksmi ir kūrybingi žmonės, net ir kritiškiausiose situacijose neprarandantys budrumo ir geros nuotaikos, be kurios išgyventi IT džiunglėse būtų neįmanoma.

Mūsų skyriaus darbuotojai dirba: *sekliais*, kai reikia susekti įsilaužėlių, *kraustytojais*, kai reikia kitų skyrių kolegoms padėti persėsti į kitą darbo vietą, *guodėjais*, kai skambina nusiminę sistemų naudotojai, *reanimatologais*, kai reikia skubiai atgaivinti užstrigusią LITEKO sistemą, *derybininkais*, kai reikia susitarti su kitomis institucijomis.

Vis dėlto gerai pagalvojus atrodo, kad IT skyrius ne gelbėja, o trukdo dirbti su savo visomis sistemomis (šypsosi). O jei rimtai, IT skyrius konsultuoja IT sistemų veikimo ir infrastruktūros klausimais, diegia saugumo priemones, saugančias nuo duomenų praradimo ir įsilaužimų, gerina LITEKO sistemos veikimą ir rūpinasi jos plėtra, pagal teismų poreikius tobulina turimas IT sistemas ir aprūpina kompiuterine technika.

IDOMU

Per savaitę NTA IT skyrius sulaukia ir atsako į daugiau kaip 300 skambučių dėl pagalbos ar konsultacijos IT klausimais. Kasdien atsakoma į 80–100 užklausų el. paštu.

Mūsų skyrius taip pat periodiškai rengia teismų IT specialistų susitikimus. Juose kaskart įsitikinama, kad teismų IT sistemų veikla užtikrinama tik atsidavusių ir motyvuotų žmonių dėka.“

Viktorija Rūkštelė,
Informacinių technologijų skyriaus vedėja

Pagrindinės NTA veiklos kryptys:

1

Padedą užtikrinti teismų ir teisėjų nepriklausomumą, teismų organizacinį savarankiškumą

2

Pagal kompetenciją užtikrina teismų ir teismų savivaldos institucijų glaudžius tarpusavio ryšius

3

Atlieka vidaus auditą teismuose

4

Padedą teismų savivaldos institucijoms įgyvendinti pavestas funkcijas

5

Pagal kompetenciją užtikrina sklandų teisėjų korpuso formavimą

6

Kuria ir įgyvendina bendrosios teismų informacinės sistemos strategiją

7

Organizuoja ir užtikrina centralizuotą teismų materialinį-techninį aprūpinimą

8

Siekia, kad Lietuvos Respublikos teismų sistema veiktų efektyviai

9

Organizuoja teisėjų mokymą

10

Siekdama užtikrinti efektyvų ir racionalų valstybės lėšų valdymą ir naudojimą, organizuoja teismų vykdomų valstybės biudžeto programų projektų ir programų sąmatų projektų rengimą ir investicijų projektų (investicijų programų) teismams įgyvendinimą

11

Užtikrina teisėjų pensinį aprūpinimą

Teismo psichologė Aušra Augaitienė:

„Apklausa man sėkminga tada, kai vaiką išlydžiu su viltimi“

Gintarė Daugėlaitė, Klaipėdos apygardos teismo pirmininko patarėja

Šiais metais veiklos penkmetį minintys Lietuvos teismuose dirbantys psichologai šia proga susitiko Kaune vykusioje konferencijoje „Teismo psichologas – skambus šūkis ar reali pagalba?“. Apie jų atliekamų funkcijų ypatumus ikiteisminiame tyrime ir teismo procese apklausiant mažamečius ir nepilnamečius vaikus pasakojome 2015 m., kai tokias apklausas vykdyti pradėjo pirmieji į šį darbą priimti apygardų teismų psichologai. Vaiko teisių apsaugos sistemos reforma ir reglamentuotas privalomas psichologo dalyvavimas nepilnamečio liudytojo ir nukentėjusiojo apklausoje paspartino apylinkių teismų psichologų komandos formavimą. Kai kuriuose teismuose dėl esamo poreikio dirbdami ir po du jie dar intensyviau teikia būtiną psichologinę pagalbą apklausiamiems vaikams. Visgi profesinėje kasdienybėje iššūkiai dėl apklausiamų vaikų pažeidžiamumo ir šiandien neišvengiami, tad teismų psichologų veiklos dalis, susijusi su netraumuojančių metodikų taikymu nepilnamečius ir jų artimuosius ruošiant apklausoms bei jas vykdančioms, yra labai svarbi. Su TEISMAI.LT skaitytojais savo profesinę patirtimi šiame kontekste pasidalyti ir penkmečio praktiką aptarti paprašėme Klaipėdos apygardos teisme ir šio teismo veiklos teritorijoje dirbančią teismo psichologę Aušrą Augaitienę.

Kaip vertinate per penkmetį įgytą teismo psichologės patirtį?

Per penkerius darbo teismų sistemoje metus tikrai daug kas pasikeitė. Galiu tik didžiuotis pasiektais rezultatais, pagausėjusia teismo psichologų komanda, pasikeitusiu teisininkų požiūriu, atsiradusiais Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimais nepilnamečių apklausų srityje, įgyta asmenine patirtimi ir kompetencijomis. Vis dėlto mokytis, tobulėti, prisitaikyti prie vykstančių pokyčių, vykdyti kokybiškas apklausas, manau, reikia nuolat.

Prisimindama šio darbo pradžią galiu pasakyti, kad buvo labai sunku, – patys turėjome daugiau klausimų nei atsakymų, tad kiekvienas būtinas apklausti vaikas reiškė iššūkį. Reikėjo apsišarvuoti kantrybe laukiant į Lietuvos teismų psichologų komandą buriamų naujų kolegų,

užsitarnauti teisininkų pasitikėjimą ir pripažinimą. Iš pradžių ikiteisminio tyrimo pareigūnai, teisėjai gana skeptiškai reagojo į psichologo dalyvavimą teisiniame procese, netikėjo, kad psichologas gali gebėti apklausti vaiką baudžiamojoje byloje, tikriausiai planavo mums patikėti labiau guodėjo, ramintojo ar servetėlių ir vandens tiekėjo vaidmenį.

Pasakysiu atvirai, dėl mūsų, pirmųjų apygardų teismuose pradėjusių dirbti psichologų, užsispyrimo, įdirbio ir tikėjimo, padedant kuratoriams, mokytojams ir ekspertams, pavyko pasiekti, kad bendradarbiaujant teismų psichologams ir teisininkams būtų užtikrinama apklausiamų nepilnamečių vaikų apsauga nuo jų psichiką traumuojančių pasekmių.

Kokiomis savo veiklos įžvalgomis galėtumėte pasidalyti?

Apibendrinama penkerių metų patirtį įžvelgčiau šiuos mūsų kokybiškai profesinei veiklai reikšmingus aspektus:

Teismų psichologų skaičius

Šiuo metu Lietuvos teismų psichologų komandą sudaro 15 aukštos kvalifikacijos teismo psichologų.

15

2019 m. lapkričio mėn. duomenys.
2018 m. gruodžio 31 d. duomenimis,
Lietuvos teismuose dirbo 13 psichologų.

Teismų psichologų baudžiamosiose bylose atliktų apklausų skaičius

2018 m.	1 339
2017 m.	1 280

„Lietuvos teismuose
dirbančių psichologų
veiklai – 5-eri!“

- keičiasi teisininkų (prokurorų, teisėjų, kitų ikiteisminio tyrimo pareigūnų) požiūris – iš atsargios, skeptiškos, teismo psichologu nepasitikinčios išankstinės nuomonės pereinama prie iniciatyvų mokytis naujų tarptautinių vaikų apklausos metodikų, dirbti komandoje;
- atsiranda intensyvus bendradarbiavimas – teisininkai nebevengia kreiptis į psichologą ne tik prireikus pagalbos apklausiant vaikus, bet ir konsultuojasi, analizuoja ir drauge ieško tinkamiausių būdų, kaip elgtis sunkiais atvejais, pavyzdžiui, kai vaikai tampa nusikaltimo aukomis ar įtariamaisiais, kaltinamaisiais;
- formuojasi bendra metodika ir praktika – per šį laikotarpį pavyko išmokyti ir pradėti taikyti bendrą nepilnamečių apklausų metodiką teismuose, kuri apsaugo nepilnamečius nuo antrinio traumavimo, padeda užtikrinti, kad būtų užduodami tinkami klausimai, gaunami patikimi parodymai;

Aušra Augaitienė

- didėja teismų psichologų komanda – į teismo psichologo pareigas buvau priimta pirmą, po kurio laiko komandą sudarė jau 5 apygardų teismų psichologai – tiek, kiek šalyje yra bendrosios kompetencijos apygardų teismų. Dabar esame 15 psichologų komanda visos Lietuvos teismuose;
- plečiasi teismo psichologo funkcijų spektras – mūsų pagalba reikalinga ne tik apklausose, bet ir atsakingai atsižvelgiama į kiekvieną konkrečios bylos atvejį – pagal poreikį ir kompetencijos ribas raštu bei žodžiu teikiame išvadas, nuomones, rekomendacijas visų kategorijų bylose.

Kaip galėtumėte apibūdinti vaikus, su kuriais susiduriate sunkių nusikaltimų tyrimų akivaizdoje?

Apygardų teismų psichologų, taigi ir mano, veiklos specializacija tokia, kad mes išimtinai susiduriame su vaikais, nukentėjusiais nuo ypač sunkių smurtinių nusikaltimų, fizinių sužalojimų, seksualinės prievartos, įtrauktais į prostituciją, pornografiją bei kitaip išnaudojamais. Pastebėjau, kad dažniausiai nukenčia pažeidžiamiausi vaikai, t. y.

turintys protinę negalią, tam tikrų emocijų, elgesio, kitų psichikos sutrikimų, ypač jauno amžiaus vaikai, vaikai iš nepilnų, nedarnių šeimų, tie, kurie juos supančioje aplinkoje yra patys silpniausi, negali apsiginti, ribotai suvokia nusikalstamo elgesio pobūdį. Ypač apmaudu ir gaila, jog tokie vaikai dažniausiai būna nukentėję nuo savo artimos aplinkos, jiems gerai pažįstamų žmonių: tėvų, patėvių, dėdžių, kaimynų, kitų pažįstamų. Būdami tokie maži, jie į apklausas atvyksta jau ne kartą išgyvenę įvairaus pobūdžio prievartą, susidūrę su jų psichiką žalojančiu elgesiu. Apklausose paaiškėja, kad prieš vaikus naudojamas emocinis, psichologinis smurtas, taikomos fizinės bausmės, dažnai – ir seksualinė prievarta.

Ryški ir labai liūdna tendencija, kad daugėja ypač stipriai sužalotų, sutrikdytų, apleistų ir skriaudžiamų vaikų, išgyvenusių ilgalaikes traumas patirtis. Dažnai sutikus tokį vaiką kyla klausimas, kur iki šiol buvo juos supantys suaugusieji, ką mažamečiai ir nepilnamečiai iki šiol veikia smurtinėje aplinkoje. Tokie vaikai apklausose elgiasi lyg sužeisti laukiniai žvėreliai – bijo žmonių, naujos aplinkos, o jų vidiniame pasaulyje vyrauja vien baimė, skausmas, chaosas, stiprios neigiamos emocijos.

Kita tendencija ta, kad labai jaunėja skriaudžiamų vaikų amžius. Į apklausas atvedama net ne po vieną vaiką, o broliai ir seserys, kurių amžius prasideda nuo 2–3 metų. Šie vaikai labai apleisti, jų raida sutrikdyta, elgesys ir emocijos chaotiški, kalba dažnai neaiški, neišsivysčiusi. Jų žinios apie save ir aplinką ribotos, pavyzdžiui, ne visi gali pasakyti savo pavardę, amžių, kitus esminius dalykus. Akivaizdu, jog su jais buvo minimaliai bendraujama. Kad šie vaikai būtų tinkamai apklausiami, teismų psichologams dar iki apklausos tenka su jais praleisti nemažai laiko, užmegzti ryšį, padėti prisijaukinti naują aplinką. Pasijutę saugesni, nurimę, pasitikėdami psichologu jie būna pasiruošę teisei procedūrai. Kaip apklausti tokį vaiką – nelengva užduotis, dažnai tenka improvizuoti, apklausos metodus pritaikyti konkrečiam specialiujų poreikių vaikui. Kad ir koks sudėtingas tai iššūkis, visgi išeičių iš sunkiausių, netikėčiausių situacijų ieškojimas ir suteikia šiam darbui prasmę.

Dar pastebiu, kaip keičiasi nusikaltimų prieš vaikus pobūdis, specifika. Vaikai vis dažniau išnaudojami, skriaudžiami ne tiesiogiai, o per atstumą, nuotoliniu būdu, per socialinius tinklus, pavyzdžiui, „Facebook'ą“. Jais pasinaudoja tariaimi nauji draugai ir draugės, kurių nusikalstamos veikos braižas dažnai panašus: virtualiai susidraugaujama su vaiku, įgyjamas jo pasitikėjimas, pradedama susirašinėti vis intymesnėmis temomis, prašoma atsiųsti ir siunčiamos vienas kitam įvairaus pornografinio turinio nuotraukos. Dėl jų vaikai imami šantažuoti, verčiami slapta atlikti tam tikras užduotis, nepadorius veiksmus, visa tai filmuoti, siųsti „draugui“, o kartais net ir susitikti. Vaikai, kurie dažnai realiaame gyvenime jaučiasi vieniši, nelaimingi, dažnai neturintys artimų draugų ar jais besirūpinančių suaugusiųjų, ieško meilės, dėmesio, palaikymo virtualiajame pasaulyje, lengviau pasiduoda tokių apsimetėlių įtakai, vykdo tam tikrus paliepiamus, užduotis dėl patiriamų stiprių baimės, gėdos jausmų, kad tik jų nuotraukos nebūtų pavišintos socialinėje erdvėje, ir taip yra priverstinai išnaudojami.

Ar įmanoma tokiems vaikams padėti, sugrąžinti jiems šviesią vaikystę ar palengvinti paauglystę?

Dauguma tokių vaikų, laiku gavę reikalingą įvairių specialistų kompleksinę pagalbą, palaikomi savo artimųjų, pasveiksta. Kiti vaikai, deja, toliau per gyvenimą keliauja perimdami aukos arba išmokto bejėgiškumo, prisitaikymo prie žalojančio elgesio vaidmenį. Dar kiti, kad ir kaip būtų gaila, patys pradeda smurtauti prieš mažesnius, silpnesnius. Tokių delinkventinių jų elgesį galima paaiškinti posakiu „Kaip jaučiuosi, ką išgyvenu, taip ir elgiuosi“.

„Mes privalome gebėti per ypač trumpą laiką užmegzti kontaktą su bet kokio amžiaus, raidos lygio vaiku.“

Kiekvieno į mūsų globą patekusio vaiko istorija ir patirtis jam yra pati stipriausia, jautriausia, autentiškiausia. O mes, kad ir kokie jautrūs, empatiškai būtume, turime išlikti profesionalūs, mokėti atsiriboti nuo vaikų trauminių patirčių, skausmo. Vis dėlto net ir profesionalumas bei patirtis nepadaeda ilgai pamiršti itin stipriai nukentėjusių vaikų, jų išgyvenimų.

Visai neseniai teko susidurti su įvairių patėvio prievartą patyrusio ir kitų artimų šeimos narių nuo pat ankstyvos vaikystės žalojamo paauglio apklausa. Tuo vaiku niekas iš suaugusiųjų netikėjo. Galiausiai paauglystėje jis pats įstengė pasipriešinti, paskambinti pagalbos telefonu, taip sustabdydamas ilgametį prievartos ciklą. Buvo sunku klausytis dešimtmetį trukusios prievartos detalių, išgyvenimų, ypač sukrėtė po apklausos parodytos paauglio rankos, ant kurių buvo matyti ir senų, ir šviežių savęs žalojimo randų. Tai buvo tarsi skaudžiausių vaiko patirčių, vidinio skausmo žemėlapis. Jis rodė ir pasakojo apie kiekvieną randą, kokią prievartą, įvykius tuo metu išgyveno. O patys paskutiniai, ryškiausi randai buvo padaryti

ne tuomet, kai patyrė žiaurią seksualinę ir fizinę patėvio prievartą, bet tada, kai apie tai išdrįso pasakyti juo nepatikėjusioms, atvirkščiai – jį pasmerkusioms ir atstūmusioms, mamai ir močiutei.

Ši žiauri istorija dar kartą patvirtina, kad vaikams pati sunkiausia patirtis yra nesulaukti pačių artimiausių žmonių pagalbos, tikėjimo. Juos žaloja ir traumuoja ne tik smurtinis elgesys, bet ir artimųjų vertinimai bei požiūris. Todėl su palengvėjimu išlydžiu savo darbe sutinkamus mažamečius ir nepilnamečius vaikus tada, kai matau, jog egzistuoja bent mažytė viltis, kad tas jaunas žmogus pasveiks, o prievarta bus sustabdyta.

Kaip prakalbiname vaikus? Galbūt naudojate kokias nors taktikas, jei vaikas nenoriai pasakoja apie savo patirtis ar visiškai užsislendžia?

Greito kontakto užmezgimas su vaiku – visiems teismo psichologams būtinas gebėjimas ir bruožas. Mes privalome gebėti per ypač trumpą laiką užmegzti kontaktą su bet kokio amžiaus, raidos lygio vaiku. Man šis gebėjimas, matyt, įgimtas – nuo mažų dienų buvau apsupta kiemo vaikų, giminaičių, su manimi visi norėdavo žaisti, praleisti kuo daugiau laiko. Aš pati savo noru nuolat būdavau visų giminaičių, kaimynų vaikų aukle. Be galo myliu vaikus, jaučiu jų emocijas ir vidinį pasaulį, todėl

šiam etape man labai didelių pastangų įdėti nereikia, viskas išeina tarsi savaime. Tiesiog reikia būti savimi, parodyti vaikui dėmesį, nuoširdų supratimą, priimti jį tokį, koks yra. Žinoma, būtina prisitaikyti prie kiekvieno amžiaus, interesų, asmeninių savybių, išsivystymo lygio. Dirbant su neįgaliais ar specialiųjų poreikių turinčiais vaikais dažnai tenka nusileisti iki to vaiko supratimo, bendravimo lygio.

Pagrindinė mano taisyklė užmezgant saugų kontaktą su vaiku iki apklausos – A. Maslow poreikių piramidės principo taikymas. Pirmiausia domiuosi vaiko baziniais fiziologiniais poreikiais. Gali būti, jog pokalbis pradėtu nuo arbatos puodelio su bandele. Kai susidraugaujame, stengiuosi suteikti kuo daugiau saugumo jausmo atsakydama į visus rūpimus klausimus, paaiškindama apklausos tikslus ir procedūrą, parodydama, kurioje patalpoje apklausos metu vaikas bendraus su manimi, o kur dirbs teisėjas, kiti teisininkai. Visada stengiuosi parodyti ir tai, kur tuo metu bus įtariamasis, su kuriuo vaikai ypač bijo susitikti. Paaiškinu, kam vaikų apklausos kambaryje reikalingos kameros, ausinė, kad šios priemonės suteiks galimybę bendrauti nuotoliniu būdu su posėdžių salėje esančiais kitais proceso dalyviais. Tuomet kalbamės apie vaiko savijautą ir jausmus, galinčius sutrukdyti tinkamai liudyti apklausos metu. Užmezgant kontaktą apie nusikalstamą įvykį nekalbama, todėl visuomet stengiuosi kuo išsamiau išdėstyti,

kaip galėsiu jam padėti apklausos metu, kad skaudžius trauminius įvykius vaikas galėtų papasakoti kaip įmanoma lengviau. Tik užmezgus saugų ir tinkamą kontaktą, įmanoma produktyvi vaiko apklausa, galima surinkti patikimus duomenis. Nėra saugaus kontakto su vaiku, nėra ir efektyvios apklausos, todėl ypač svarbi ir, sakyčiau, išorei nežinoma mūsų darbo dalis vyksta pasiruošimo apklausai studijoje, kai stabilizuojamos vaiko emocijos, išsiaiškinami poreikiai, jausmai, paaiškinami pagrindiniai apklausos principai, taisyklės.

Siekiant užmegzti saugų kontaktą su apklausiamu vaiku, labai reikšmingas yra tikėjimas juo net ir tada, kai įvykiai skeptiškai vertinami kitų suaugusiųjų, teisininkų, mokyklos darbuotojų („šitas tai jau melagis“, „matyt, pats norėjo“, „ieškojo nuotykių“). Savo pavyzdžiu vaikams būtina rodyti, kaip svarbu sakyti tiesą, patiems suaugusiesiems nemeluoti vaikams. Dažnai iš vaikus atlydėjusių suaugusiųjų girdžiu: „pasikalbėkit atvirai, jūsų niekas negirdės, nematys“, „čia nėra kamerų“ ir pan. Tuomet visiems paaiškinu, kad teisme būtina sakyti tiesą, nes tik tada teisininkai galės nustatyti netinkamo elgesio su vaiku faktą, priimti teisingus sprendimus ir sustabdyti silpnųjų skriaudikus.

Per mano darbo apygardos teisme praktiką pasitaikė, laimei, nedidelis skaičius atvejų,

„ Esminis dalykas – tvirtas, saugus ir glaudus vaiko ir jo tėvų, globėjų ryšys. “

kai ne visada apklausų metu vaikai sakė tiesą, tačiau tai paaiškėdavo tik vėliau. Bet kokia vaiko išsakyta mintis nėra atsitiktinė – ji visuomet kyla iš tų problemų, su kuriomis susiduria pats apklausiamasis. Tai dažnai tampa svarbia informacija visų kitų surinktų faktų ir įrodymų kontekste.

Pasitaikė atvejų, tiesa, išties nedaug, kai visai nepavykdavo vaikų prakalbinti. Dažniausiai tai nulemdavo tam tikri vaikų sveikatos sutrikimai, ligos (pavyzdžiui, autizmas, kalbos supratimo ar raiškos neišsivystymas, kt.) ar ypač stiprus suaugusiųjų, aplinkinių padarytas poveikis, kai vaikai tiesiog labai bijo kalbėti.

Koks tėvų (globėjų, kitų įstatyminių atstovų) vaidmuo ruošiant nepilnamečius apklausoms ar jau jas atliekant?

Svarbiausia tėvų užduotis – nemeluoti vaikui, jo neapgauinėti einant pas ikiteisminio tyrimo pareigūną ar į teismą. Nereikia vaikui sakyti, jog eina pas psichologą pažaisti ar piešti gėlyčių. Ne kartą patyriau atvejus, kai taip tėvų „paruoštas“ vaikas teisme dar labiau išsigąsta, užsisklendžia ir nenori kalbėtis. Būtina paaiškinti vaikui, jog pagrindinis tikslas, kodėl čia jis vedamas, yra pasikalbėti, papasakoti teisybę apie jam nutikusius blogus įvykius. Jei tėvams trūksta informacijos apie vaikų paruošimą apklausai, jie visuomet gali susisiekti su teismo psichologu, kuris vykdys vaiko

apklausą, ir su juo pasikonsultuoti, taip pat pasinaudoti specialistų parengta informacija apie tinkamą vaiko paruošimą teisei procedūrai.

Dar išskirčiau savo praktikoje pasitaikančią tėvų grupę, kurie atlydėję į apklausą vaiką patys yra labai sutrikę, pasimėtę, stipriai išgyvenantys. Tokius tėvus dažnai tenka bent trumpam atriboti nuo vaiko, jaučiančio įtampą ir atsakomybę ne tik už tai, kas jam nutiko, bet ir už tai, ar stipriai nuliūs, išgyvens tėtis ir (ar) mama, kiti artimieji. Tokie vaikai, matydami ypač atvirus artimųjų išgyvenimus, dažnai ribotai atsiskleidžia apklausos metu, šitaip saugodami ne tik save, bet ir artimuosius. Todėl gana dažnai prieš apklausą skiriu laiko ir vaiko artimiesiems, natūraliai išgyvenantiems negatyvias emocijas ir nežinantiems, kaip tinkamai su šia patirtimi susidoroti.

Ką turėtų žinoti tėvai, siekiantys neprarasti ryšio su vaikais ir apsaugoti nuo įvairių kriminalinio pobūdžio situacijų? Ir ką rekomenduotumėte įsiminti tėvams, jei į tokią apklausą visgi vaiką tektų atvesti?

Esminis dalykas – tvirtas, saugus ir glaudus vaiko ir jo tėvų, globėjų ryšys. Tai yra taip pat ir viena esminių sveikos vaiko raidos, asmenybės sąlygų. Pasitikėjimu grįstas kontaktas, nuoširdus tarpusavio bendravimas, gyvenimiškų problemų

sprendimas drauge, pokalbiai prevencijos klausimais, atsižvelgiant į vaiko amžių (vaikų saugumas gyvenime, socialiniuose tinkluose, tinkami ir netinkami prisilietimai, „geros“ ar „blogos“ paslaptys ir pan.). Be glaudaus ir saugaus ryšio užtikrinimo, tėvai savo vaikams turėtų būti ir tinkamas pavyzdys, autoritetas. Kai artimoje vaiko aplinkoje nėra žmogaus, kuriuo jis pasitiki, vaikas vis labiau orientuojasi į bendraamžius, kartu su jais ieško atsakymų į įvairius gyvenimo klausimus. Turėdami menką gyvenimišką pavyzdį, pagal amžių, raidą besivystantį ribotą suvokimą dažnai jie patenka į įvairias traumuojančias situacijas, tampa lengvomis išnaudojimo aukomis. Tokie vaikai praranda gyvenimo skydą, kuris turėtų juos saugoti nuo žalojančio, smurtaujančio pasaulio. Štai todėl vaikams reikia saugaus, patikimo ryšio su mumis.

Realybė tokia, kad ne visi vaikai turi galimybę augti pilnoje šeimoje, todėl, mano supratimu, labai svarbu, jog vaikas turėtų bent vieną artimą suaugusįjį (tai galėtų būti seneliai, vyresnieji sesės / broliai, darželio, klasės auklėtoja ar kitas asmuo, kuriuo pasitikėtų), į kurį, esant sudėtingoms

„Savo kolegoms norėčiau palinkėti jautraus požiūrio į kiekvieną vaiką.“

gyvenimo situacijoms, drąsiai kreiptųsi patarimo ar realios pagalbos.

Ypač mažo amžiaus vaikai dažnai nesusigauja, koks suaugusiųjų elgesys yra netinkamas, žalojantis. Todėl tikrai ne visi vaikai gali pirmi prabilti apie su jais vykstantį nesuprantamą, netinkamą suaugusiųjų elgesį. Tada atsakomybė tenka mums, suaugusiesiems, vaikų artimiesiems. Mes turime pastebėti ir reaguoti į pasikeitusį vaikų elgesį, emocijas, būsenas. Pavyzdžiui, vaikai gali jausti kaltę, gėdą, būti sutrikę, išsigandę, gali pasireikšti įvairūs seksualizuotas elgesys, psichosomatinės reakcijos, savęs žalojimas ir pan. Pastebėjus tokį besikeičiantį vaiko elgesį, būtina reaguoti, kalbėtis su juo ir ieškoti kvalifikuotos pagalbos.

Įvairios analizės rodo, kad maždaug apie 80 proc. nuo įvairaus pobūdžio smurto, žalojančio elgesio nukentėjusių vaikų buvo iš nepilnų, dezorganizuotų, socialinės

rizikos šeimų, kuriose nebuvo tenkinami vaikų baziniai saugumo, meilės, bendravimo poreikiai, nebuvo artimo ir saugaus kontakto su suaugusiuoju.

Aušra, ką artėjančių švenčių proga palinkėtumėte savo kolegoms – teismų psichologams ir teisininkams bei visai teismų bendruomenei?

Savo kolegoms norėčiau palinkėti jautraus požiūrio į kiekvieną vaiką. Nesvarbu, koks jo teisinis statusas procese – nukentėjusiojo, liudytojo ar kaltinamojo. Taip pat linkiu tokio pat jautraus požiūrio į bet kurį kitą socialiai pažeidžiamą asmenį, su kuriuo darbe susiduriame. Be to, mums būtinas maksimaliai produktyvus bendradarbiavimas.

O visiems teismų sistemos darbuotojams linkiu motyvacijos savo darbe, profesinio ir asmeninio gyvenimo balanso, geros fizinės, psichikos sveikatos, taip pat neperdegti, kas gali žmogiškai nutikti tokio pobūdžio darbe.

Komentaras

Dr. Dovilė Murauskienė,

Lietuvos apeliacinio teismo Teismų praktikos skyriaus vadovė,

Mykolo Romerio universiteto Baudžiamosios teisės ir proceso instituto lektorė

Žvelgiant retrospektyviai galima drąsiai sakyti, kad psichologai kelią į teismus skynėsi ganėtinai sudėtingai. Nors idėja įsteigti psichologo etatą teisme pradėta svarstyti dar

2010 m., o Teisėjų taryba dėl tokio darbuotojo etato steigimo penkiuose apygardos teismuose pritarė 2011 m., vis dėlto lėšų teismų biudžetuose atsirado tik 2014 m. po dar vieno atgarsį visuomenėje sukėlusių įvykių. Įdirbis, kurį pavyko padaryti vos penkiems psichologams per pirmuosius metus, iš tiesų

stulbinantis – keitėsi ne tik teisės aktų reikalavimai psichologų pozicijos stiprinimo baudžiamajame procese linkme, bet ir, svarbiausia, teisininkų bendruomenės požiūris į šiuos specialistus. Nors iš pradžių skepticizmo buvo daugiau nei palaikymo, šiuo metu prokurorai, teisėjai bendrai sutaria – be psichologo sunkiai išsiverstų baudžiamajame procese, kuriame dalyvauja vaikai, o ypač – turintys specialiųjų poreikių, taip pat mažamečiai. Psichologų dalyvavimas procese padeda ne tik patiems mažiausiems jo dalyviams, patekusiems į suaugusiesiems pritaikytą baudžiamąjį procesą, bet ir teisininkams, kurie, stengdamiesi prakalbinti, suprasti vaiko pasaulį, neretai jausdavosi it patekę į porceliano parduotuvę, kur viskas trupučiu, tačiau pažinti vidų būtina. Todėl šiuo metu klausimas, ar reikia pasitelkti psichologą tokiam procese, jau nekeliamas; problemų kelia vis augantis šių specialistų poreikis ir jų darbo krūvis. Tad galima drąsiai sakyti, kad psichologų atsiradimas baudžiamajame procese yra viena geriausių valstybės investicijų į Lietuvos teisinę sistemą per pastaruosius dešimt metų.

Dr. Ilona Laurinaitytė,

Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Psichologijos instituto docentė,

Johns Hopkins universiteto (JAV) „Bloomberg“ visuomenės sveikatos mokyklos Psichikos sveikatos departamento vizituojanti asocijuota profesorė

Jau keli dešimtmečiai vaikų apklausose dalyvaujantys psichologai yra pažangių pasaulio šalių teisminių procesų dalis. Dėl jų veiklos ne tik kokybiškiau apklausiami nepilnamečiai, bet ir sumažinamos antrinės traumos, kylančios dėl procesinių veiksmų specifikos, pasekmės. Prieš 15 metų savo disertacijoje rekomendavau mūsų šalyje taikyti tokią praktiką. Džiaugiuosi, kad praėjus kuriam laikui bei teismuose tiesiogiai susidūrus su tokių specializuotų psichologų poreikiu ši rekomendacija buvo įgyvendinta ir šiuo metu plėtojama toliau. Suprantama, dar yra daug specialistų – psichologų, teisininkų, vaiko teisių specialistų ir pan. – rengimo bei tarpinstitucinio bendradarbiavimo problemų, tačiau pirmi žingsniai sprendimų link jau padaryti. Belieka nesustoti.

Iki, 2019, sveiki, 2020 metai!

Interviu mūsų žurnalui metu Nacionalinės teismų administracijos vadovė dr. Natalija Kaminskienė šypsodamasi sakė: „Darbuotojai be vadovo dirbti gali, bet vadovas be darbuotojų – nelabai“. Ir akcentavo tai, kad teisėjas dirba ne vienas, o su savo komanda, kurioje yra ir teisėjo padėjėjas, ir teismo posėdžių sekretorius. O visos tos komandos darbas nebūtų įmanomas be informatikų, raštinės, personalo ir kitų specialistų. „Už teisėjo stovi daug teismo darbuotojų, kuriuos kartais kalbėdami apie teismus žmonės pamiršta, – kalbėjo N. Kaminskienė, rūpindamasi visais specialistais.“

Taigi TEISMAI.LT nutarė pakalbinti įvairių profesijų ir pareigybių žmones, dirbančius teismuose: kokie jiems buvo šie metai, kas jiems būtų didžiausia dovana, ko palinkėtų teismų bendruomenei?

Šie metai teismų kancleriams buvo...

Šiuos metus galėčiau vertinti keliais aspektais. Viena vertus, vos pernai garsiai džiaugėmės pasiektais ligi tol aukščiausiais visuomenės pasitikėjimo teismais rezultatais, o šiemet įvykusi skaudi teismų reputacijos krizė pareikalavo itin didelių pastangų iš naujo stengtis pateisinti gyventojų lūkesčius – patikėti teisingumu. Tai ne vienus metus trukiantis procesas. Džiugu tai, kad teismų sistemoje dirba šimtai sąžiningų, savo darbą mylinčių žmonių, kurių kiekvienas savo indėliu kuria skaidrią, principingą, pasitikėjimo vertą sistemą. Šioje nemalonoje situacijoje jie nepaveikūs teismų autoriteto menkinimui ir perdėtai kritikai.

Kita vertus, 2018 m. buvo teismų reformos įgyvendinimo metai, vertintini kaip įtempti ir permainingi darbo organizavimo požiūriu, taip pat tai komandos formavimo metai. Vienu teismu tapo atskirų 4–5 miestų teismai, kuriuose buvo susiformavusi ir per daugelį metų nusistovėjusi savita darbo organizavimo tvarka, skirtingos tradicijos, požiūriai, o siekiamybė – tapti vieninga bendruomene. 2019-ieji buvo ganėtinai ramūs metai, skirti darbo rezultatams ir veiklos efektyvumui įsivertinti, priimtiems ne visada populiariems sprendimams pasitikrinti, tobulintinoms sritims ir pasiteisinusiui praktikai atpažinti, kartu keliant tikslą kryptingai siekti aukščiausių darbo kokybės rezultatų prioritetinėse srityse: darbo sąlygų gerinimo teismo darbuotojams ir kokybiškų paslaugų teikimo į teismą besikreipiantiems asmenims. Kaip didesnius šių metų iššūkius, įvardyčiau Viešojo administravimo ir Valstybės tarnybos įstatymų pokyčius, kuriuos

įgyvendinant padaryta struktūrinių pakeitimų ir atsirado naujovių svarbiausiose valstybės tarnybos reglamentavimo srityse.

Didžiausia dovana kancleriams būtų...

Neabejotinai – pažangus ir modernus teismas bei kompetentinga ir ambicinga komanda. Pažangaus teismo viziją siečiau ne tik su spartesniu šiuolaikišku, kokybišku ir praktikoje jau pasiteisinusių informacinių technologijų diegimu, lengvinančių kasdienį teismo darbuotojų darbą ir abipusiškai tarnaujančių tiek teismo darbuotojams, tiek į teismą besikreipiantiems asmenims, bet ir su moderniu bei efektyviu finansinių, žmogiškųjų išteklių, infrastruktūros valdymo modeliu ar metodais, kurie jau sėkmingai taikomi kitose viešojo sektoriaus organizacijose.

Motyvuota komanda turėtų būti vienas pagrindinių vadovo tikslų, nes aukšta komandinio darbo kultūra lemia veiklos sėkmę bet kurioje srityje. Teismas yra nekonkurencinga įstaiga, todėl suburti stiprius darbuotojus, gebančius gerai komunikuoti, suprantančius savo vaidmenį įstaigoje, prisiimančius atsakomybę už savo indėlį į darbą bei komandą, suvokiančius ir palaikančius įstaigos viziją, tampa savotišku iššūkiu. Džiaugiuosi, kad šiandien šią dovaną turiu, todėl suvokiu to vertę ir atsakomybę ją išlaikyti. Patraukli organizacijos kultūra, aiški vertybių sistema, karjeros perspektyva, orus atlyginimas, nuolatinis kompetencijų ugdymas, puikios darbo sąlygos – tai baziniai kriterijai, motyvuojantys darbuotoją. Šiam paketui sukurti teismams nepakanka turimų finansinių išteklių, todėl papildomas finansavimas būtų puiki dovana.

Vilma Grigaravičienė,
Alytaus apylinkės teismo kanclerė

Teismų bendruomenei palinkėčiau...

Bendrystės, tikėjimo ir suvokimo, kad kiekvieno mūsų nors ir mažas indėlis šiandien yra didelis ir svarbus kuriant ir puoselėjant vertybes, stiprinančias teisingumą. Linkiu žmogiško dėmesio vieni kitiems, dalijimosi geru žodžiu ir emocija, nes tik taip galima susikurti palankią emocinę atmosferą darbinėje aplinkoje ir užkrestį tuo kitus. O svarbiausia – būti sveikiems.

Kalbino Rimantė Kraulišė

Šie metai teismų atstovams spaudai buvo...

Jtempti ir sutelkiantys, priverčiantys apmąstyti prioritetus ir kibti į darbus su dar didesne energija.

Džiugu, kad daugelyje didžiųjų šalies teismų jau dirba teismo pirmininkų padėjėjai ryšiams su visuomene ir žiniasklaida (spaudos atstovai). Darnios visų teismų ir NTA komunikacijos specialistų komandos pastangomis įvykdyta nemažai visuomenės teisinio švietimo, teismo veiklos viešinimo projektų: „Teisingumo herojai“, „Teisingumo kambarys“, „Teisėjas bibliotekoje“, „Diena su teisėju“, taip pat teiktos nemokamos teisinės konsultacijos, rengti Teismų dienos paminėjimai ir kt. Vidinei teismų komunikacijai ir bendrumui skatinti organizuoti gerosios patirties pasidalijimai teismuose, renginiai, išvykos ir šventės. Atstovų spaudai koordinuojamos teismų savanorių tarnybos veikla pripažinta tarptautiniu mastu. Visa tai prisidėjo prie nuolat augančio teigiamo teismų įvaizdžio. Šiais metais spėjome pasidžiaugti aukščiausiais per teismų istoriją pakilusių visuomenės pasitikėjimo teismais reitingu. Apmatau, bet teismų krizė visus bloškė žemyn. Turėjome spręsti, kaip komunikuoti, kokių sprendimų ir veiksmų imti. Nejprastos situacijos, nestandartiniai sprendimai keičia kasdienes įpročius ir skatina atsirinkti, kas svarbiausia. Akivaizdu, kad teismų atvirumas, viešumas vėl mus veda į priekį.

Laura Kačinskienė, Klaipėdos apygardos teismo teisėjo padėjėja, Teisėjų padėjėjų asociacijos narė

Didžiausia dovana atstovams spaudai...

Būtų sklandus komandinis teisėjų ir atstovų spaudai darbas. Svarbu, kad teisingumą vykdanys teisėjai norėtų ir galėtų pristatyti savo sudėtingą darbą, paaiškinti sprendimus visuomenei. Teismo veidas – teisėjai, tad jų tvirtas, įtikinamas žodis yra svarbus visuomenei. Bendravimas su žiniasklaida, sprendimų viešinimas visuomet duoda teigiamų rezultatų siekiant kuo palankesnės visuomenės nuomonės apie teismus. O teisėjų ir teismų įvaizdis tiesiogiai veikia visuomenės požiūrį į teisingumą, formuoja teismo institucijos ir teisėjo profesijos vertę. Labai svarbi ateinančio į teismą žmogaus pozityvi išankstinė nuomonė. Tuomet ir į teismo darbą žvelgiama palankiai, aiškesni ir suprantamesni tampa priimami sprendimai, o teisėjai gali jausti didesnę pasitenkinimą savo darbu.

Teismų bendruomenei linkiu

Bendrystės ir aktyvumo, kad visa teismų bendruomenė jaustųsi kaip viena darni komanda, palaikanti viena kitą, padrąsinanti, gebanti sklandžiai dirbti ir džiaugtis pasiekimais. Smagu susiburti savo kolektyvuose po darbo valandų žaidžiant boulingą, montebolą, dalyvaujant ekskursijose, žiūrint spektaklius ar visai teismų bendruomenei įsitraukiant į smagias veiklas, žaidimus, užsiėmimus teismų sąskrydyje. Bendraudami geriau pažįstame vieni kitus, sklandžiau ir efektyviau dirbame.

Šie metai teisėjų padėjėjams buvo...

Itin dinamiški, kupini naujų iššūkių, reikalaujantys didžiulės kantrybės, susitelkimo ir atsидavimo savo profesijai. Teisėjų padėjėjai ne tik intensyviai ir daug dirbo, bet ir aktyviai kėlė kvalifikaciją seminaruose Lietuvoje ir užsienyje, įgytomis žiniomis sėkmingai dalijosi su teisėjais ir jas taikė bylų nagrinėjimo metu, sukaupia patirtimi rėmėsi teikdami nemokamas teises konsultacijas teisiųjų žinių stokojantiems gyventojams, prisidėjo prie jaunimo teisinio švietimo projektų, žiniomis ir profesine patirtimi dalijosi su moksleiviais, studentais ir teismų veikla besidominčiais piliečiais. Taip pat kartu su Klaipėdos apygardos teismo darbuotojų komanda ir savo šeimų nariais dalyvavo paramos akcijoje „Vilties bėgimas 2019“, skirtoje onkologinėmis ligomis sergantiems asmenims paremti.

Irma Gritėnienė, Panevėžio apylinkės teismo pirmininko padėjėja ryšiams su žiniasklaida ir visuomene

Artėjančių švenčių proga noriu visiems palinkėti žavių akimirų ir svajonių! Rašytojas Paulo Coelho sakė: „Niekada negalima atsisakyti svajonių! Svajonės maitina mūsų sielą, kaip maistas maitina mūsų kūną. Kad ir kiek kartų gyvenime mums teko išgyventi nesėkmes ir pamatyti, kaip sudūžta mūsų viltys, mes vis tiek turime svajoti.“

Kalbino Rimantė Kraulišė

Man pačiai šie metai buvo dar...

Ir dosnūs – dovanų sūnų. Jo auginimas teikia ypatingą gyvenimo prasmę ir kartu leidžia neatitrūkti nuo profesinio pasaulio. Tikiuosi, kad ateinantys metai man ir kolegoms bus kupini galimybių, sėkmingi, darbingi, savo funkcijas vykdysime su dar didesnėmis ambicijomis ir begaliniu noru tobulėti. Noriu palinkėti teisėjų padėjėjams didžiulius nuveiktus darbus, nebijoti naujų iššūkių, turėti drąsių svajonių ir siekių, o juos įgyvendinant – atkaklumo ir sėkmės.

Teismų bendruomenei linkiu...

Kantrybės bei susitelkimo pradėtiems darbams užbaigti, nepaprasto įkvėpimo naujiems pradėti ir energijos juos įgyvendinti. Išmintis telydi Jūsų sprendimus, sėkmė – darbus, o geranoriškumas ir nuolatinė pagarba – šalia esančius žmones!

Kalbino Gintarė Daugėlaitė

Eglė Urbonavičienė, Šiaulių apylinkės teismo posėdžių sekretorė

Šie metai sekretoriams buvo...

Šie metai, kaip ir visi kiti praėję, man buvo labai darbingi. Veiklos mums niekada netrūksta: ant stalo krūvos bylų, glėbys nešamų į raštinę, daugiau nei 10 000 subėgiotų žingsnelių ir daug jautrių posėdžių. Kiekviena nauja diena – tai tarsi tuščia knyga, kurią vėliau gali užpildyti tam tikrais įspūdžiais ir išgyvenimais. Besibaigiant metams suprantu, kad visgi šis laikas ne tik pareikalavo didelių pastangų, bet ir suteikė daug vertingų, pozityvių dalykų: džiugina puikios darbo sąlygos, nauji kolegos ir jaunatviškas kolektyvas, vyrauja glaudesni ryšiai ir pagalba vienas kitam. Akivaizdu, kad sunkumai mus suartina ir mes mokomės atsakingai dirbti komandoje, nes mūsų darbe turi vyrauti stipri ir kumštis partnerystė. Tai ypač svarbus veiksnys norint puikiai atlikti savo funkcijas, iš kurių viena svarbiausių, mano manymu, yra nepriekiaštingas teisingumo vykdymas. Čia reikšmingas vaidmuo tenka mums – sekretoriams. Mūsų

pareigybė itin svarbi ir atsakinga, nes esame tarpininkai tarp žmogaus ir teismų sistemos. Turime gebėti puikiai organizuoti ne tik savo darbą, bet ir visą teisminį procesą, kad užduotys būtų įgyvendinamos sklandžiai, o teisėjui būtų gera ir lengva dirbti, priimant teisingus sprendimus. Pirmiausia mes pasitinkame žmogų, su juo bendraujame, nuraminame, padrąsiname, kad jis patirtų kuo mažiau įtampas, jaustųsi svarbus ir pasitikėtų. Visada vadovaujuosi paprasta taisykle – elkis taip, kaip norėtum, kad su tavimi elgtųsi kiti. Gerai dirbti ir tenkinti visus lūkesčius stengiamės visi, pavyzdžiui, mūsų teismo rūmai šiais metais džiugino, nes savo darbuotojams suteikė galimybę dalyvauti kultūrinėje veikloje: tapytojų parodose, knygų pristatymuose, teismų sąskrydyje, žiemos švenčių ir pyragų dienos renginiuose. Džiaugiuosi, kad vadovai geba mus suburti į vieningą bendruomenę.

Didžiausia dovana sekretoriams būtų...

Teismų sistemoje, deja, vyrauja gana didelė darbuotojų kaita. Jau ne kartą teko atsisveikinti su puikiomis teismo posėdžių sekretorėmis, kurios pasirinko kitą darbo vietą. Todėl linkiu savo kolegėms, kad teismo posėdžių sekretoriaus darbas būtų labiau vertinamas, skatinamas, kad mūsų institucijoje darbuotojų grandinė taptų vientisa ir stipri, nes visi čia susirenkame dėl vieno bendro tikslo – padėti tinkamai vykdyti teisingumą. Noriu palinkėti, kad mūsų darbinėje veikloje atsirastų daugiau galimybių dalyvauti mokymuose, seminaruose, kurie leistų mums tobulėti ir siekti dar geresnių rezultatų.

Teismų bendruomenei palinkėtume...

Nauji metai visada atneša naujų iššūkių, todėl linkiu, kad jie būtų įdomūs, įveikiami, o naujovės – skatinančios tobulėti. Linkiu drąsiai siekti savo tikslų ir darbingais metais išmokti rasti laiko sau, tiesiog stabtelėti ir pasimėgauti džiugia akimirka šiame beprotišku tempu lekiančiame pasaulyje. Linkiu visiems geros sveikatos ir pozityvaus požiūrio į tam tikrus dalykus, nes tik būdami sveiki ir laimingi galėsime tuo pasidalyti su kitais ir kokybiškai įgyvendinti savo misiją bei tikslus.

Kalbino Nijolė Damulė

Lukas Šerpetauskas, Klaipėdos apylinkės teismo vyriausiasis specialistas-informatikas

Šie metai informacinių technologijų specialistams buvo...

Kupini iššūkių ir naujovių. Turbūt didžiausiu metų iššūkiu tapo įslaptintos informacijos ir ryšių informacinės sistemos, informacinių technologijų specialistų gražiai pramintos IRISU, įteisinimas teismuose. Šis darbas pareikalavo tikrai nemažai laiko ir pastangų.

Kalbant konkrečiai apie Klaipėdos apylinkės teismą, kuriame dirbu, reikėtų pasakyti, kad šie metai buvo tikrai produktyvūs: migravimas į IP telefoniją, virtualųjį PBX'ą, backup, dhcp, web serverių „kūrimas“, konfigūravimas, kompiuterių naujinimas. Už pagalbą Klaipėdos apylinkės teismo informacinių technologijų tobulinimo srityje norėčiau padėkoti Nacionalinės teismų administracijos Informacinių technologijų skyriaus darbuotojams!

Informacinių technologijų specialistui didžiausia dovana...

Kiekvienas iš mūsų dirbame prasmingą ir didelės atsakomybės reikalaujantį darbą, taigi nieko nėra maloniau už paprastą žodį „ačiū“. Manau, kad informacinių technologijų specialistui, kaip ir kiekvienam teismo darbuotojui, didžiausia dovana – jo darbo įvertinimas ir, svarbiausia, pagarba.

Teismų bendruomenei palinkėčiau...

Labai paprastai ir nuoširdžiai – pozityvumo, išminties ir pagarbaus bendravimo. Visi mes esame žmonės, taigi nusiimkime karūnas ir dažniau šypsokimės vieni kitiems!

Kalbino Lina Lapėnaitė

Dalia Remeškevičienė, Vilniaus miesto apylinkės teismo vyriausioji specialistė darbui su personalu

Šie metai specialistams darbui su personalu buvo...

Šie metai, kaip ir praėjusieji, specialistams darbui su personalu buvo labai darbingi, aktyvūs ir įdomūs. Vilniaus miesto apylinkės teismas yra didžiausias šalies teismas, kuriame numatyti net 464 etatai (įskaitant ir teisėjus). Natūralu, kad vyrauja didelė tiek teisėjų, tiek kitų darbuotojų kaita. Veiklos šiame darbe niekada netrūksta, vyksta nuolatinė darbuotojų paieška, kuri reikalauja daug dėmesio, laiko ir pastangų. 2019 m. (kaip ir pastaruosius kelerius metus) pasitikome stokodami darbuotojų: daugiausia trūko teismo posėdžių sekretorių, teisėjų padėjėjų, Raštinės skyriaus specialistų. Vis dėlto didelėmis pastangomis ši problema beveik išspręsta. Per šiuos metus į Vilniaus miesto apylinkės teismą atėjo dirbti apie 100 naujų žmonių, keletas ankstesnių teismo darbuotojų vėl grįžo dirbti į teismą. Specialistų darbui su personalu darbo pobūdis yra labai dinamiškas, nes visada kažkas keičiasi – žmonės, projektai, situacijos, reikia būti kūrybiškiems ir imtis įvairių tradicinių ir netradicinių darbuotojų paieškos būdų.

Didžiausia dovana specialistams darbui su personalu būtų...

Vilniaus miesto apylinkės teisme, kaip jau ir minėjau, vyrauja gana didelė darbuotojų kaita. Kiekvieną kartą, kai tenka atsisveikinti su darbuotoju, viena vertus, liūdna ir gaila, kita vertus, linkiu sėkmės išeinančiajam ir džiaugiuosi, kad žmogus siekia savo užsibrėžtų tikslų. Specialistui darbui su personalu didžiausia dovana yra darbuotojo šypsena, gera nuotaika ir nuoširdi atmosfera darbe.

Teismų bendruomenei palinkėtume...

Palinkėjimą noriu išreikšti A. Baltakio žodžiais: „Žmogus gražus, kai savo darbu puošia Žemę, / Žmogus gražus, kai vertina kitus, / Kai savo širdį, jautrią ir neramią, / Kitiems dalina lyg lietaus lašus.“ Visiems linkiu kantrybės ir stiprybės darbuose, santarvės, o specialistams darbui su personalu – įžvalgos randant naujus kolektyvo narius bei įsiklausymo į jau esamų darbuotojų žodžius.

Kalbino Rimantė Kraulišė

Užtikrinti teismų praktikos nuoseklumą ir neprieštarinumą yra LVAT pareiga, kuriai įgyvendinti skiriamas ypatingas dėmesys. Visa LVAT Teismų praktikos departamento veikla pirmiausia ir yra orientuota į tai, kad būtų stebima teismo praktika, sklandžiai vyktų jos plėtojimas ir būtų užtikrinamas jos vienodumas. LVAT formuojama bendra teismų praktika yra svarbi ir išskirtinė, nes, mano galva, administracinių teismų jurisprudencija ypač prisideda prie žmogaus teisių užtikrinimo ginčiuose su valstybe (jos institucijomis) tokiose jautriose gyvenimo srityse, kaip, pavyzdžiui, šeimos susijungimo atvejai užsieniečių bylose, leidimai gyventi Lietuvos Respublikoje ir pan. Na, o kaip išskirtinumą paminėčiau tai, jog administracinių teismų nagrinėjami ginčai kyla iš ypač plataus visuomeninių santykių, reguliuojamų viešosios teisės normomis, spektro. Be to, norminių administracinių aktų teisminės kontrolės rezultatai liudija, jog LVAT savo teismų praktika prisideda prie kokybiškesnės teisėkūros, kartu ir darnios teisinės sistemos plėtotės.

2019-ieji buvo...

Teismui ir Teismų praktikos departamentui 2019-ieji buvo svarbių ir neatidėliotinų sprendimų priėmimo metai. Šiais metais minėjome dvidešimties metų administracinių teismų, kaip itin pažangaus veiksnio formuojantis teisei valstybei, įkūrimo jubiliejų – ta proga organizuota tarptautinė konferencija „Nauji iššūkiai ir

patirtys administraciniame procese“. Tai paskatino su nauja energija kipti į darbus. Be to, 2019-ieji buvo ir rinkimų metai: vyko savivaldybių tarybų, prezidento rinkimai, šioje srityje neįprastai daug nuveikė LVAT, pateikdamas aktualių teisės aiškinimų bei taikymo taisyklių. O visus iššūkius visada bandome įveikti ir įveikiame drauge su visu teismo kolektyvu ieškodami bei rasdami efektyviausius teisinius ir organizacinius reguliavimo svertus, kad besikreipiančiam asmeniui būtų greitai pateikiamas kokybiškas atsakymas.

Didžiausia dovana Teismų praktikos departamento tarnautojams būtų...

Šiame teisme dirbu jau daugiau kaip 10 metų ir savo darbu esu patenkinta. Privalumų teisme daug: įdomios ir aktualios bylos, lankstus darbo grafikas, estetiška aplinka (tai labai imponuoja naujiems darbuotojams), o svarbiausia – darnus ir itin draugiškas viso teismo kolektyvas. Vienintelis trūkumas – tai sparti darbuotojų kaita. Valstybės tarnyba vis dar negali konkuruoti su privačiu sektoriumi. Na, o didžiausia dovana Teismų praktikos departamento tarnautojams būtų ne tik paspartėjusi LVAT praktikos sklaida, bet ir teigiami tokios praktikos atgarsiai nacionalinėse institucijose.

Teismų bendruomenei linkiu...

Nebijoti vis didėjančio darbo krūvio, sudėtingų bylų ir kitų teismams kylančių iššūkių, nes tai natūralūs ir neišvengiami

Diana Ličkuvienė, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo Teismų praktikos departamento vyresnioji patarėja

procesai žvelgiant į bylinėjimosi tendencijas. Mano galva, teisininkai ir teismų darbuotojai turi puikiai išugdytas savybes, kaip geri bendravimo įgūdžiai ir analitinis mąstymas. Dar intensyviau jas pasitelkę gebėtume pasiekti labai gerų rezultatų ne tik tiesioginėje veikloje, bet ir kitais būdais keldami teismų sistemos autoritetą. To visiems nuoširdžiai linkiu.

Kalbino Živilė Jokimaitė-Dolgich

„Teisės rūšiai“: universitetas už universiteto ribų

Vilma Budėnienė, Lietuvos apeliacinio teismo pirmininko padėjėja ryšiams su visuomene (atstovė spaudai)

„Studento asmenyje universiteto gali būti tiek, kiek yra pastangų atsiduoti studijoms pratęsiant jas ir už mokslo įstaigos ribų, taip pat pažymio ir puikaus pasirodymo egzamine tikslą papildant nuoseklia asmenybės saviugda“, – teigia Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos dėstytojas, teisininkas dr. Juozas Valčiukas, dar 2015 m. inicijavęs netradicinį projektą pavadinimu „Teisės rūšiai“. Tai įvairiose Vilniaus erdvėse vykstančių neformalių teisės (ir ne tik) studentų ir kviestinio svečio – patirtį turinčios įdomios ir charizmatiškos asmenybės susitikimų ciklas.

Juozas – nestandartinis dėstytojas, turintis netradicinį požiūrį į asmenybės ugdymo kelią, teisininko profesiją, jos siekimą, karjerą. Šitaip dėstytoją apibūdina pakalbinti studentai, kurie puikiai vertina ir susitikimus su įdomiomis Lietuvoje asmenybėmis, įsimintinas paskaitas ne tik auditorijose, bet ir teismuose, prokuratūroje ar, tarkime, Vilniaus gynybinės sienos bastėje, Rotušės rūsiuose.

Taigi, kaip gyvuoja „Teisės rūšiai“ šiandien, žurnalas TEISMAI.LT klausia charizmatiško dėstytojo J. Valčiuko, atiduodančio ne tik savo energiją, laiką, bet ir širdį tam, kad studentams būtų įdomu, naudinga, patrauklu, o kartu ir kad gautų neįkainojamų žinių bei įkvėpimo siekti pažinti studijuojamo dalyko gilumas ir kryptingai eiti karjeros aukštumų link...

Tarp teisės studentų sklinda kalbos apie vadinamuosius teisės rūšius, susitikimus šiuose rūsiuose. Jūs esate šių renginių sumanytojas, tad sakykite, iš kur kilo idėja organizuoti „Teisės rūšių“ susitikimus ir apskritai kaip jums kilo tokia mintis?

Tikriausiai pamenate kino filmą „Mirusių poetų draugija“: tuos jaunuolius, kurie mokytojui padedant vis labiau domėjosi poezija, literatūra, teatru. Pamažu susidomėjimas virto gyvenimu studijuojamais dalykais. Viskas veržėsi daug toliau ir plačiau, negu ugdymo įstaigos sienos galėjo sutalpinti. Ugdymosi, studijų procesas tapo neatskiriama ir laisvalaikio,

„Mano įsivaizduojamas universitetas niekada nesibaigia ties pastato sienomis.“

ir kasdienybės dalimi, pačiu gyvenimu, kuriame intelektualinė laisvė, kūrybinė mintis, įkvėpimas nieko nedaryti neįsijautus, tik dėl prisitaikymo, prabėgomis dėl greitų rezultatų tapo principais orientyrais. Mano įsivaizduojamas universitetas niekada nesibaigia ties pastato sienomis. Paskaitomis ir seminarais, pažymiais ir egzaminais. Universitetas turėtų būti pratęsiamas ir už jo ribų, ugdantis studentą paskaitose ir jo laisvalaikio metu kaip savo srities būsimą profesionalą, intelektualų bendruomenės narį, dorą ir aktyvų pilietį, empatišką ir plataus akiračio asmenybę.

Šiomet dešimtus metus dirbu dėstytoju. Dar nebuvo taip, kad studentai dalies savo pirmųjų metų studijų proceso nepraleistų studijuodami už universiteto ribų. Prieš ketverius metus gimė mintis organizuoti studentijos ir profesionalų, asmenybių susitikimus neformaliose Vilniaus miesto vietose. Norėjosi matyti ir jausti dar daugiau universiteto, studijų, ugdymosi kultūros ir tradicijos jauno žmogaus laisvalaikio metu. Pamenu,

2015 m. pokalbio su Leonidu Donskiu metu pasidalijau mintimi, kaip norėčiau įgyvendinti jaunų žmonių bendruomenės, palengva miesto erdvėmis slenkančios ir savo vienybe bei intelektualia mintimi užburiančios kitus ir miestą, idėją. Jis ne tik paragino visas idėjas paversti realybe, bet ir sutiko tapti pirmuoju kalbėtoju vadinamuosiuose teisės rūsiuose. Tą 2015-ųjų pavasarį Leonidas studentams kalbėjo tema „Laisvės, laimės ir saugumo dilemos moderniajame pasaulyje“. Tai buvo užuomazgos, pradžių pradžia, pamažu viskas ir virto realybe.

Plačiau pakomentuokite savo „Teisės rūšių“ idėją.

„Teisės rūšiai“ simbolizuoja tą jauno žmogaus, studento būseną, kuri dažnai apima nepatyrimą, žinių stygių, neapsisprendimą ir nepasitikėjimą, savotišką tamsą ar bent jau rūką, gaubiantį studentą pirmuose kursuose. Tokiu

Dr. Juozas Valčiukas

metu ypač reikalingas patirties turintis žmogus, asmenybė, kuri patartų, lydėtų, pasidalytų. „Teisės rūšių“ susitikimuose savo srities profesionalas, asmenybė, iš kurios jaunas žmogus nori mokytis, savo rankose tarytum neša žibintą, žibalinę lempą ir šitaip suteikia daugiau šviesos jauno žmogaus kelyje. Šie susitikimai vyksta kartą arba du per mėnesį neformaliose Vilniaus vietose. Kartais ten, kur tamsu, šiek tiek niūru, kur nėra taip patogų, kaip universiteto auditorijoje. O kartais tokioje vietoje, kurios negalėtume pavadinti rūšiu, bet net ir ten šie susitikimai tęsia savo misiją šviesti, rodo, kad galima nesidrovinti augti, užduoti klausimą ne tik tiesiogine to žodžio prasme rūsyje (paslapčiomis), bet ir ypatingose vietose, kur nereikia slėpti savo nepatirties, žinių stygiaus. Svarbu atsiverti, pasidalyti abejone, pasisemti šviesos ir po truputį plėsti akiratį. Vieta, kurioje vyksta susitikimai, išlaisvina tiek

„ **Bendruomenės, kurioje vienas už kitą, o ne vienas prieš kitą, siekiu savo iniciatyvomis.** “

studentą, tiek ir svečią. Turėjome susitikimų Vilniaus miesto kavinėse, Rotušės rūsiuose, Lukiškių kalėjime, Vilniaus gynybinės sienos bastijoje, teatro ir Konstitucinio Teismo salėse, kitur.

Daugiau papasakokite apie vadinamųjų teisės rūšių bendruomenę. Kas ją sudaro? Ką kviečiate skaityti neformalaus vakaro paskaitos?

Bendruomenės, kurioje vienas už kitą, o ne vienas prieš kitą, siekiu savo iniciatyvomis. „Teisės rūsiuose“ susitinka Mykolo Romerio universiteto (MRU) I–IV kursų teisės studijų studentai. Prie mūsų jungiasi ir kitų universitetų studentai, taip pat vyresniųjų klasių mokiniai iš įvairių Lietuvos miestų. Esame visi vienoje valtyje, vienos didelės žmonių bendruomenės nariai, savo namus – Lietuvą – kuriantys piliečiai, tad kuo daugiau susikurs mažesnių ar didesnių bendruomenių, draugijų ar klubų (fizikų, matematikų, filosofų, politologų, filologų ar robotikos mėgėjų ir pan.), kuriuose virs diskusijos, intelektualūs ir be pykčio pokalbiai, tuo visi būsimė stipresni savo

vieningumu. O kuo mes vieningesni, tuo atsparesni bet kokioms nedraugiškoms įtakoms tiek internete, tiek ir ant žemės. Man atrodo, kad bendruomeniškumas, tas stiprus bendruomeniškumo jausmas ir yra tikrasis raktas į gerovės valstybę.

„Teisės rūšių“ svečiai dažniausiai yra asmenybės, pasirinkusios teisininko karjeros kelią. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjas Aurelijus Gutauskas, Advokatų tarybos pirmininkas Ignas Vėgėlė, prokuroras Ruslanas Boiko, Sausio 13-osios įvykių bylos teisėja Ainora Macevičienė, advokatas Laurynas Pakštaitis, teisėjas Valerij Lauš ir daugelis kitų didelę patirtį turinčių įdomių diskusijos dalyvių. Kviečiame, aišku, ne tik teisininkus. Minėta, kad mūsų pirmame susitikime prieš ketverius metus kalbėjo filosofas L. Donskis, ambasadorius Vygaudas Ušackas ir kt.

Kaip įvardytumėte turimą tikslą, kurio siekiate ir kaip dėstytojas, ir kaip „Teisės rūšių“ susitikimų organizatorius?

Visapusiškai studijuoti teisę ir save – tai kaupti ir plėsti žinias paskaitose ir seminaruose, teisinėse praktinėse išvykose, institucijose teorines žinias papildyti patyrusių profesionalų įžvalgomis, praktikos metu prisiliesti prie potencialaus darbo virtuvės, dalyvaujant mentorystės programoje turėti individualią galimybę semtis patirties ir žinių iš patyrusių mentorių pamokų, o „Teisės rūšių“ susitikimuose ugdyti savo asmenybę, savyje kurti universitetą, laisvalaikį tęsti studijas, studijų procesą paversti malonumu. Visapusiškai pažvelgti į teisę, save ir kitą žmogų bei jo pasirinkimų kainą – tikriausiai to siekiu kaip dėstytojas ir minėtų susitikimų organizatorius. Apskritai siekiu kuo stipresnio studentų bendruomeniškumo. Mano manymu, kuo daugiau bendruomenės, bendruomeniškumo jausmo Lietuvoje, tuo daugiau ir Lietuvos mūsų bendruomenėje, mummyse.

Kokią įsivaizduojate „Teisės rūšių“ susitikimų ateitį?

Savo vaizduotėje jau dabar viską regiu. Viską, kas, galimas dalykas, ir nutiks „Teisės rūsiuose“ ateityje. Keli šimtai studentų ir vyresniųjų klasių mokinių, gyvenančių teisės studijomis ir mėgstančių teisę, keliauja iš vieno susitikimo į kitą, iš vienos paskaitos pilies bokšte į kitą paskaitą rūsyje, iš požemių – į rūmus, iš prezidentūros – į teatro salę, iš teatro salės – į apgruvusius fortus, o iš jų – į universitetą ir taip toliau.

MRU studentų mintys apie tai, ką reiškia šie „Teisės rūsių“ susitikimai

Katažyna Perfilova,

I kurso teisės studentė

„Man „Teisės rūsių“ yra neformalus savęs ugdymo teisėje kelias, bendruomeniškumo, savęs pažinimo pamokos, kurių metu susitinka studentai ir tikri savo srities profesionalai. Šių susitikimų svečiai – tai mūsų mokytojai, pavyzdžiai, teisės žinovai, kurie neša žibalinę lempą tamsiame, neaiškumų ir naujovių pilname koridoriuje. Čia svarbiausia yra šviesa, kurią skleidžia asmenybės, būtent ši šviesa suteikia jėgų ir galimybių atrasti save. „Teisės rūsių“ – tai save realizuoti leidžianti veikla, tobulėjimo kelias, kuris kiekvieną kartą suteikia naują gyvenimo postūmį.“

Laura Stefanovič,

I kurso teisės studentė

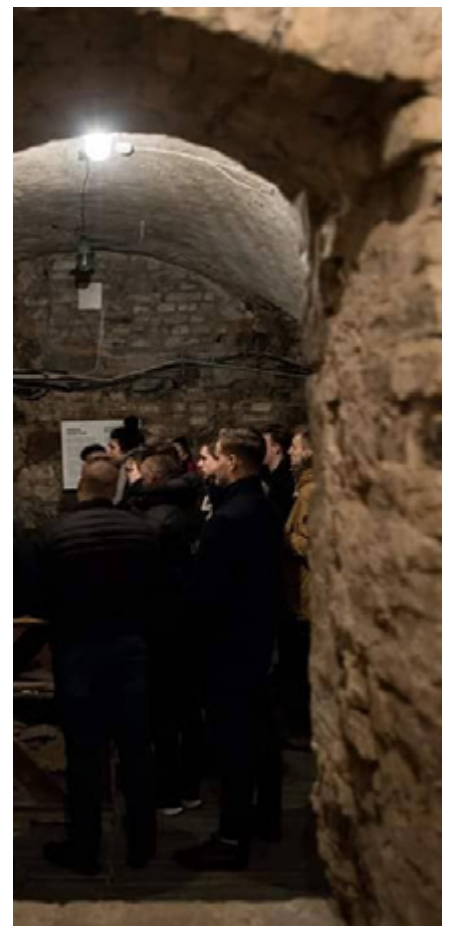
„Man „Teisės rūsių“ yra ta vieta, tas užsiėmimas, kurio metu pats nepajunti, kad mokaisi. Į susitikimą ateini atsipalaidavęs, laisvu laiku po paskaitų ir pats nesupranti, kaip daug visko išmoksti. O neformalus bendravimas tik dar labiau skatina eiti ir eiti, toliau domėtis, klausyti. Šiuo metu tai vienas mėgstamiausių mano užsiėmimų, nesu praleidusi nė vieno ir nežadu to daryti.“

Dominyka Gromnickaitė,

I kurso teisės studentė

„Buvimas „Teisės rūsiuose“ stiprina mano motyvaciją studijuoti teisę, atskleidžia teisę iš vidaus, leidžia pažinti teisininkus ir jų vidinę teisę, ugdo pasitikėjimą savimi, viešąjį kalbėjimą, plečia akiratį. Nuo pat pradžių džiaugiuosi kiekviena galimybe pažvelgti į teisės gilumas. „Teisės rūsių“ mane užkrėtė smalsumu.“

TAPK SAVANORIU TEISME

ir padėk liudytojams bei nukentėjusiems
teisme jaustis drąsiai

KODĖL MUMS REIKIA TAVĘS?

išklausysi padėsi susiorientuoti teisme

suteiksi reikiamos informacijos

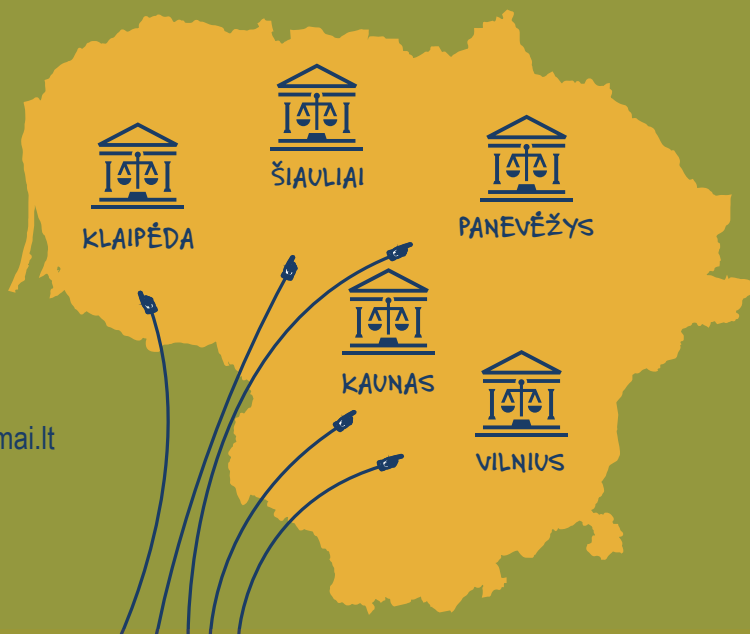
Domėkis ir siųsk laišką!

Motyvacinį laišką siųsk el. paštu
savanoriai@teismas.lt
nurodydamas teismo pavadinimą,
 kuriame norėtum savanoriauti!

Daugiau informacijos apie projektą:
(8 5) 251 4120 | **komunikacija@teismai.lt** | www.teismai.lt

LIETUVOS
TEISMAI

Teismų mokslininkai: teisininkai mokosi visą gyvenimą

Dr. Dovilė Murauskienė, Lietuvos apeliacinio teismo Teismų praktikos skyriaus vadovė

Tokia mokslo sritis kaip teisė neišvengiamai susijusi su nuolatiniu tobulėjimu, judėjimu, žiniomis ir naujovėmis. Teigiama, kad teisininkas, kaip ir medikas, studijas universitete baigia tik teoriškai, praktiškai jos tęsiasi visą gyvenimą. Neretas teisininkas renkasi ir nuolatinį tobulėjimą, kuris verčia kurti, vertinti, analizuoti ir siūlyti rekomendacijas, kaip tobulinti teisinį reguliavimą ir praktinį normų taikymą. Šias funkcijas atlieka ir praktikai tinkamai egzistuoti padeda teisės mokslas, be kurio praktika sunkiai išsiverstų. Vis dažniau mokslininkai pasirenka ne tik kurti, bet ir veikti – dirbti praktinį darbą teismuose. Šiuo metu Lietuvos teismuose dirba dešimtys teisės mokslų daktarų ir vis dar doktorantūros studijas tęsiančių teisininkų. Apie mokslo ir praktikos santykį kalbamės su Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininku dr. Aurimu Brazdeikiu ir Lietuvos apeliacinio teismo Teismų praktikos skyriaus darbuotoja, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Baudžiamosios justicijos katedros doktorante Laura Mickevičiūte.

Aurimai, kiek teko susipažinti su Jūsų karjeros aprašymu, akivaizdu, kad teisinį darbą dirbate jau labai ilgą laiką ir išbandėte ne vieną poziciją. Kaip gimė Jūsų susidomėjimas teise? Ir kas paskatino ne tik praktikuoti teisę, bet ir sukli mokslo keliu?

Turiu prisipažinti, kad nesu teisininkas iš prigimties. Kitaip tariant, nesu iš tų, kurie dar mokydamiesi vidurinėje mokykloje aiškiai žinojo, kad sieks teisinio išsilavinimo ir teisininko karjeros. Mokykloje labai gerai sekėsi ir tikslieji, ir humanitariniai dalykai, todėl nebuvau tikras, ką pasirinkti. Čia į pagalbą atėjo likimas ir atsitiktinumas. Būdamas dvyliktoji kartu su klase draugu dalyvavau Vilniaus universiteto Teisės fakulteto atvirų durų

dienos renginiuose. Be to, teisės studijas neseniai buvo pradėjęs vienais metais anksčiau gimtąjį Kretingos Jurgio Pabrėžos gimnaziją baigęs abiturientas. Šitaip susidomėjau teisės studijomis. Juolab kad jos buvo populiarios, sklindė gandai, jog neįmanoma įstoti be pažinčių. Tad tam tikra prasme pasirinkdamas stoti į teisę siekiau pasitikrinti ir save išbandyti. Įstoti pavyko. Greitai įsitikinau, kad teisė man labai artima. Tiek tuo, kad ji paremta tam tikra logika ir taisyklėmis (šiuo aspektu ji primena tiksluosius mokslus), tiek ir tuo, jog grindžiama pamatiniais teisingumo ir sąžiningumo principais. Šie principai yra ir mano gyvenimo pamatai. Visur ir visada siekiu elgtis sąžiningai ir teisingai.

Pasiryzimą giliau, moksliniu lygiu studijuoti teisę labiausiai paskatino kita mano savybė – žinių troškimas. Siekiau ir siekiu tobulėti, esu smalsus. Net ir labai gerai baigęs teisės studijas nesijaučiau esąs geras teisininkas. Norėjau gilinti savo žinias, prisiliesti prie sudėtingesnių teisės klausimų sprendimo ne kaip tam tikro asmens interesams atstovaujantis teisininkas, o kaip nepriklausomas ir nešališkas tyrėjas. Vilniaus universiteto Teisės fakulteto dėstytojai, kurių nuomonės dėl galimybės studijuoti doktorantūroje klausiau, mane labai palaikė. Taip ryžausi pasukti ir mokslinių tyrinėjimų keliu.

Jums yra tekę dėvėti ir advokato mantiją, taip pat dirbti aukščiausios instancijos Lietuvos teismuose. Kaip vertinate įgytą patirtį ir reikšmę dabartinėms savo pareigoms? Kas lėmė, kad iš advokatūros nutarėte pasukti teismų link?

Labai branginu kiekvieną įgytą patirtį, pažintį ir sutiktą kolegą, su kuriuo teko kartu dirbti. Taip pat labai džiaugiuosi, kad man pavyko įgyti įvairios patirties. Prieš pradėdamas dirbti teismuose 5 metus dirbau privačiame sektoriuje, advokatų kontorose. Turėjau galimybę stebėti teismus ir jų darbą tarsi iš šalies. Teko susidurti ir su abejonių keliančiu, ir su puikiai teismų darbu. Darbas advokatūroje leido iš arčiau pažvelgti į verslą, verslo santykių ypatumus, suvokti, ko tikisi žmogus, egzistuojantis už teismo sistemos ribų, iš teisinės sistemos ir teismų. Ši patirtis ir žinios į bylininką ir į jo į teismą atneštą problemą man padeda pažvelgti iš įvairių pusių ir perspektyvų. Teismai, viena iš valdžios institucijų, skirti tarnauti žmonėms. Todėl kiekvienam teisėjui svarbu nelikti abejingam žmogui, matyti byloje ne vien tik sausą teisės ir faktų rinkinį. Teisėjas turi išklausyti, gerbti ir gebėti suprasti kitą. Jam turi rūpėti tas kitas žmogus ir kaip jis atrodo kito žmogaus akimis. Manau, kad įvairiapusė patirtis leido man šias savybes įgyti. Stengiuosi jomis vadovautis ir kasdieniame darbe.

„ Sutikau daugybę teisingumui atsidavusių puikių teisininkų, sekretorių ir kitų teismo darbuotojų, kurie kiekvieną dieną iš visų jėgų stengiasi įprasminti teisingumo vykdymą aukščiausios kokybės darbais. “

Dr. Aurimas Brazdeikis

„Bendradarbiaujančio ir grįžtamąjį ryšį palaikančio teisėjo, kurio vis labiau reikalauja moderni visuomenė, vaidmuo manęs nebaugina.“

Esu girdėjęs sakant, kad darbą ar jo pobūdį naudinga keisti kas 5 metus. Man nutiko būtent taip. Praleidęs penkerius metus advokatūroje, subrendau pokyčiams, atsirado noras pamėginti kažką naujo. Buvau dar jaunas teisininkas, todėl ieškojau, kur galėčiau geriau ir visapusiškiau save realizuoti, koks darbas yra artimesnis pagal mano charakterį ir būdą. Be to, norėjau toliau studijuoti, gilinti teisės žinias doktorantūroje. 2006 m. įstojau į Vilniaus universiteto Teisės fakulteto doktorantūrą, pradėjau dirbti teismų sistemoje. Joje dirbu iki šiol.

Dirbdamas teismuose išbandžiau beveik visas teisinio darbo teisme pozicijas – teisėjo padėjėjo, teismo pirmininko padėjėjo, Teisinės analizės ir informacijos departamento direktoriaus, teismo pirmininko patarėjo, Teisės tyrimų ir apibendrinimo departamento direktoriaus. Pažinau teisėjo ir teismų darbo specifiką, privalumus ir trūkumus, savybes, kurias turi

turėti, ir reikalavimus, kuriuos turi tenkinti teisėjas. Stebėjau kintančius visuomenės lūkesčius teismų ir teisėjų atžvilgiu, teismų raidą atsakingai reaguojant į šias tendencijas. Sutikau daugybę teisingumui atsidavusių puikių teisininkų, sekretorių ir kitų teismo darbuotojų, kurie kiekvieną dieną iš visų jėgų stengiasi įprasminti teisingumo vykdymą aukščiausios kokybės darbais. Galimybė bendrauti, diskutuoti, keistis idėjomis ir argumentais, pažinti, išgirsti teisingą kolegų pastabą dėl atliktų darbų, sulaukti pritarimo iškeltoms mintims – tai neįkainojami dalykai ir patirtis. Dirbdamas teisme įgijau daug naujų žinių, ugdžiau gebėjimus analizuoti problemas ir priimti sprendimus, subrendau kaip asmenybė, kur kas geriau pažinau save, savo charakterio savybes, principus, kuriais vadovaujuosi gyvenime. Supratau, kad kasdienis teisėjo darbas teisės problemą kruopščiai analizuoti, spręsti ir motyvuoti yra įdomus ir artimas man, o bendradarbiaujančio ir grįžtamąjį ryšį palaikančio teisėjo, kurio vis labiau reikalauja moderni visuomenė, vaidmuo

„Ne kiekvienas mokslininkas gali būti geru teisėju lygiai taip pat, kaip ir ne kiekvienas teisėjas gali būti geru mokslininku.“

manęs nebaugina; kad teisė, tiesa ir teisingumas, tarnavimas žmonėms man yra be galo svarbu. Taigi metai, praleisti teismų sistemoje, natūraliai subrandino pasitikėjimą ir pasiryžimą siekti teisėjo karjeros.

Pirmieji mėnesiai Klaipėdos apygardos teisme ir vilkint teisėjo mantiją – kokie jie buvo? Koks pirmas įspūdis pradėjus eiti šias pareigas?

Pirmieji mėnesiai Klaipėdos apygardos teisme nebuvo lengvi, tačiau labai įdomūs ir praturtinantys. Be galo malonu, kad nauji kolegų teisme mane sutiko labai draugiškai ir kolegiškai. Nebuvo bangu klausti patarimo ar nuomonės. Jaučiausi taip, tarsi būčiau grįžęs pas ilgai ir gerai pažįstamus kolegas, nors žengiau dar tik pirmuosius teisėjo karjeros žingsnius.

Žinoma, iš pradžių reikėjo susipažinti su naujais dalykais, spręsti daug klausimų, su kuriais iki tol nebuvau susidūręs. Tai nė kiek neišgąsdino, priešingai – buvo labai įdomu. Ir mokslinį, ir praktinį darbą dirbančio teisininko kasdienybė ir būtinas gebėjimas yra efektyviai savarankiškai, o kai būtina – ir greitai, spręsti problemas, priimti sprendimus, įžvelgti ir įvertinti jų padarinius (taip pat ir socialinius), reikiama atvejais rasti balansą tarp tikrumo ir inovacijos,

„Tarp teisėjo ir teisės mokslininko yra daugiau panašumų nei skirtumų.“

greičio ir kruopštumo. Tad anksčiau įgyta patirtis ir žinios man labai padėjo.

Prisimenu, dar mokyklos laikais iki vėlyvo vakaro su malonumu ir užsidegimu narpliodavau sunkiausias fizikos uždavinyno užduotis. Panašiai jaučiuosi ir pradėjęs dirbti teisėju. Nors šis darbas labai sudėtingas ir atsakingas, tenka padirbėti ir po įprastų darbo valandų bei savaitgaliais, tačiau man jis patinka, jaučiu ir labai vertinu jo prasmę ir reikšmę, pasireiškiančią tarnystėje sąžiningumui ir žmogui. Tai suteikia jėgų ir pozityvių jausmų, juolab kad dirbdamas teisėju galiu toliau tobulėti ir dalytis su visais tuo, ką jau išmokau.

Koks Jūsų mokslinio domėjimosi laukas? Kaip moksle įgyta patirtis, žinios, kompetencijos prisideda ar, priešingai, šiek tiek ir trukdo teisėjo darbe? Mat mokslininkai yra linkę ilgiau analizuoti kiekvieną situaciją, taikyti ne tik praktines, bet ir teorines žinias, o tai gali pailginti tam tikrus procesus, sprendimų priėmimą, taip pat įneša naujų vėjų ne tik į teismų darbą, bet ir į teismo vidinę praktiką.

Akademiniu požiūriu laikau save procesualistu. Kitaip tariant, dirbdamas mokslinį darbą domėjauosi civiliniu procesu. Tai, beje, man labai pravertė ir padeda dirbant teisėju. Teismai vykdo teisingumą laikydamiesi tam tikrų proceso taisyklių. Šios taisyklės ir jų taikymas turi garantuoti sąžiningą teismo procesą, teisinį saugumą, lygybę prieš įstatymą, bylos išnagrinėjimą per protingą laikotarpį ir pan. Tad jų išmanymas man leido nebijoti eiti į pirmąjį žodinį teismo posėdį, priimti pirmąjį ieškinį, taip pat nutartį, apie kurios priėmimo galimybę anksčiau tik teoriškai diskutavau su studentais.

Manau, kad negalima apibendrintai pasakyti, jog mokslinė patirtis padeda ar trukdo dirbti teisėjo darbą. Tai priklauso nuo konkretaus žmogaus, situacijos. Ne kiekvienas mokslininkas gali būti geru

„Teisės mokslininkas be teisėjo, pasiryžusio išgirsti ir praktiškai įgyvendinti mokslo nuomonę, būtų bejėgis, o jo darbas – bergždžias.“

teisėju lygiai taip pat, kaip ir ne kiekvienas teisėjas gali būti geru mokslininku. Šiuo aspektu prisimenu Europos Sąjungos kredo „United in diversity“ (Suvienijusi įvairovę). Tad apskritai kaip privalumą vertinu tai, kad teismuose, taip pat ir aukštesnių instancijų, yra teisėjų, kurie ateina tiesiai iš teisės mokslo, ir teisėjų, kurie nuosekliai daro karjerą nuo teismo posėdžių sekretoriaus ar teisėjo padėjėjo. Tai, kad į teismus ateina įvairios patirties, žinių, kompetencijų turintys žmonės, leidžia šia patirtimi keistis ir plėsti akiratį, įvairiopa žvelgti į tą pačią problemą, rasti geresnį sprendimą, kai jau atrodo viskas seniai išspręsta ir nusistovėję.

Manau, kad tarp teisėjo ir teisės mokslininko yra daugiau panašumų nei skirtumų. Ir vienas, ir kitas, analizuodamas konkrečią problemą, stengiasi priimti teisingą, nepriklausomą ir nešališką sprendimą. O geriausią teismo sprendimą, manau, dažnai lemia tinkamas ir protingas teorinių bei praktinių argumentų balansas. Kartais praktiniai sumetimai turi užleisti vietą iš teorinių samprotavimų kylantiems imperatyvams, ginantiems pagrindines teisės vertybes. Kartais teoriniai argumentai turi būti suderinti su jų įgyvendinimo praktiniais niuansais, nes kitaip teorija liktų tik tuščia deklaracija. Apskritai teisės mokslininkas be teisėjo, pasiryžusio išgirsti ir praktiškai įgyvendinti mokslo nuomonę, būtų bejėgis, o jo darbas – bergždžias. Kita vertus, be teisės mokslo žinių tas pats teisėjas kurtų visai kitokią teisę. Vadinasi, teisės mokslo ir teisėjo sąveika yra labai reikšminga teisės plėtros požiūriu.

Kaip atrodo Jūsų darbo diena ir laisvas laikas jai pasibaigus? Ar turite pomėgių, kurie padeda atsipalaiduoti?

Mano, kaip teisėjo, diena nėra išskirtinė. Didžiąją laiko dalį tenka praleisti prie kompiuterio su dviem ekranais intensyviai analizuojant bylų medžiagą, teisės aktus ir teismų praktiką, sprendžiant byloje kilusias teisės problemas, rengiant procesinius sprendimus, rašant jų motyvus. Apygardos teismo teisėjo darbo dieną pajavairina žodiniai teismo posėdžiai. Ketvirtadieniais nuo kompiuterio atsitraukti priverčia susitikimai su kolegomis – dirbame kolegijose, nes nagrinėjame bylas apeliacine tvarka.

Išskirtinių būdų atsipalaiduoti neturiu. Po darbo esu tiesiog šeimos žmogus. Su žmona auginame du mažamečius vaikus. Tad laisvalaikį dažniausiai leidžiu kartu su šeima. Žaidžiu, bendrauju, diskutuoju, aiškiname mažiesiems dar nepažįstamus ar nežinamus dalykus, aptariame dienos naujienas ir išgyvenimus, mokomės pažinti spalvą ar naudotis puoduku, skaičiuoti

„Pagrindinė teisėjo misija, pasak Sokrato, yra tokia – teisėjas privalo atidžiai išklausti, protingai atsakyti, blaiviai apsvarstyti ir nešališkai nuspręsti.“

ar skaityti, rašome laišką Kalėdų Seneliui, keliaujame, susitinkame su draugais ar artimaisiais ir t. t. Persikėlę gyventi į Klaipėdą, mėgstame nuvykti prie jūros. Pasivaikščiojimas pajūrio pušynu ar banguota pakrante greitai išpučia iš galvos susikaupusį nuovargį ar įtampą po darbo dienos.

Visada po ranka turiu knygą. Dažnai tai būna garsinė knyga, kurios galiu klausyti ir eidamas į sporto klubą ar pakeliui į darbą. Skaitydamas knygas domiuosi labai įvairiomis temomis – karo ar filosofijos istorija, pasaulio religijomis, psichologiniais sprendimų priėmimo aspektais, įtikinamam rašymu ar efektyvių derybų menu, kvantine fizika ar reliatyvumo teorija ir t. t. Kitaip tariant, knygą, kurią skaitau, dažnai susijusi su savęs ugdymu, akiračio praplėtimu, pasaulio ar žmonių santykių pažinimu.

Kokį matote rytojau teismą ir ko norėtumėte palinkėti teismų bendruomenei?

Apsižvalgęs aplinkui matau, kad paskutiniaus dešimtmečiais bene didžiausius pokyčius lėmė informacinių technologijų raida. Tad manau, kad ir teismai taps vis labiau skaitmeniniai, virtualūs, automatizuoti. Teisėjui reikės ir labai gero informacinių technologijų išmanymo, ir, žinoma, drąsos bei sumanumo jomis naudotis. Informacinės technologijos gali ir priartinti teismus prie žmonių, užtikrinti spartesnę, efektyvesnę komunikaciją ir procesus, kokybiškesnę ir išsamesnę analizę. Tačiau informacinės technologijos gali ir atitolinti teismus nuo visuomenės ir jos realiųjų, ypač jei dalį sprendimų patikėsime pagal tam tikrus parametrus ir algoritmus sukurtooms mašinoms. Mano įsitikinimu, teisingumas turi turėti žmogiškąjį veidą. Juk teismai sprendžia ginčus su žmonėmis ir tarp žmonių. Tikiu, kad pagrindinė teisėjo misija išliks iš esmės nepakitusi. Ji, pasak Sokrato, yra tokia – teisėjas privalo atidžiai išklausti, protingai atsakyti, blaiviai apsvarstyti ir nešališkai nuspręsti.

Žvelgdami į teisės raidą taip pat galime pastebėti, kad ji tampa fragmentiškesnė, įsiskverbia į anksčiau nereguliuotas sritis, apima naujas ir sudėtingas visuomeninių santykių ir technologijų realijas. Tad visuomenė ir bylininkai turi rimtą pagrindą reikalauti vis daugiau teismų

„Sąžiningai vykdyti teisingumą – didelė garbė.“

profesionalumo, kompetencijos atitinkamoje srityje ir efektyvumo. Ši tendencija gali lemti tiek specializuotų teismų, tiek didesnės teisėjų specializacijos poreikį.

Manau, kad rytojaus teismai perims daugiau privataus sektoriaus tendencijų valdydami procesus, vidinę komunikaciją,

žinias ir žmogiškuosius išteklius, įtraukdami darbuotojus į organizacijos veiklą. Žinoma, tam, be kita ko, bus reikalingi ir tam tikri materialiniai ištekliai. Norisi tikėti ir palinkėti, kad ateityje Lietuvos teismams skiriami ištekliai labiau atitiktų poreikius ir teismo atliekamų darbų reikšmę. Manau, kad gerai veikiantys teismai yra svarbus sveiko investicinio klimato ir ekonomikos, apskritai pasitenkinimo gyvenimo kokybe tam tikroje valstybėje veiksnys.

Teisėjų bendruomenei norėtųsi palinkėti išlikti bendruomeniškai. Suprasti ir gerbti

vienas kitą, paremti ir padėti vienas kitam. Ir, žinoma, didžiuotis tuo, kad vykdome nepaprastą pareigą. Sąžiningai vykdyti teisingumą – didelė garbė ir atsakomybė tiek sau pačiam, tiek kolegoms teisme, tiek kiekvienam į teismą atėjusiam žmogui.

Šiuo metu Lietuvos apeliaciniame teisme dirba keturi doktorantai, iš jų Teismų praktikos skyriuje dirba du – Mykolo Romerio universiteto Privatinės teisės instituto doktorantas Remigijus Jokubauskas ir Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Baudžiamosios justicijos katedros doktorantė Laura Mickevičiūtė.

„Siekis kažko daugiau – tobulėjimo, žinių gilinimo, kūrybiškumo bei kritinio mąstymo lavinimo – lėmė apsisprendimą išbandyti mokslinę veiklą.“

Laura, kas paskatino pasirinkti ne tik teisininko, bet ir teisininko mokslininko kelią?

Prisimenu pirmuosius savo žingsnius Vilniaus universiteto Teisės fakulteto auditorijose, kai visas buvo nauja ir nežinoma, o įvairios teisės teorijos atrodė kaip tamsus ir gilus miškas, išgirsti pirmieji teisiniai terminai skambėjo kiek nejprastai. Tuomet nebūčiau pagalvojusi, kad po penkerių metų toliau studijuosiu ir gilinsiu teises žinias, analizuodama sudėtingas, plačiau neaptartas teises problemas, ir bandysiu rasti tam tikrus esamus ar galimus atsakymus. Pradžią mintims apie mokslinį kelią tikriausiai suteikė veikla – straipsnių rašymas, jų pristatymas konferencijose, diskusijos Studentų mokslinėje draugijoje, į kurios veiklą įsitraukiau trečiame kurse. Iš tikrųjų siekis kažko daugiau – tobulėjimo, žinių gilinimo, kūrybiškumo bei kritinio mąstymo lavinimo – lėmė apsisprendimą išbandyti mokslinę veiklą. Tai puiki terpė visapusiškai ugdyti save.

Laura Mickevičiūtė

Kokia Tavo mokslinio domėjimosi sritis ir kodėl būtent tokia?

Studijuodama pasirinkau baudžiamosios teisės specializaciją, šioje teisės srityje žinias gilinu ir doktorantūros studijų metu. Rengiu disertaciją apie baudžiamąją atsakomybę už prekybą poveikiu. Pirmą kartą plačiau pasidomėti, paskaityti apie prekybą poveikiu teko rašant kursinį

„Rengiu disertaciją apie baudžiamąją atsakomybę už prekybą poveikiu.“

darbą ketvirtame kurse ir vėliau magistro darbą apie kitą korupcinio pobūdžio veiką – kyšininkavimą. Iš tikrųjų iki tol apie prekybos poveikio klausimą mažai buvau girdėjusi, tik žinojau, kad už šią veiką numatyta baudžiamoji atsakomybė. Kokia tai veika, kodėl už ją įtvirtinta atsakomybė, kokios apimtys, koks istorinis šios atsakomybės įtvirtinimas – visa tai atrodė nauji ir mažai tyrinėti klausimai. Be to, rašydama magistro darbą perskaičiau vieną Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartį, kurioje plačiau pasisakyta apie prekybą poveikiu. Pateiktas išaiškinimas sukėlė įvairių diskutuotinų klausimų, kurie lėmė norą plačiau pasidomėti būtent šia tema.

„Motyvacija ir visapusiškas palaikymas yra viena iš daugelio priežasčių, kodėl teisme dirbantys asmenys renkasi doktorantūros studijas.“

Aišku, kai stojau į doktorantūrą, ši tema buvo mažai žinoma, statistika nebuvo gausi, todėl vienintelis klausimas, kėlęs dvejonų, – ar ji aktuali ne tik man, bet ir mokslui, praktikai? Pastarųjų metų įvykiai pateikė man atsakymą.

Doktorantūros studijos ir praktinis darbas – ar lengvai derinama? Ar jaučiate teismo administracijos palaikymą?

Teismo administracijos visapusiškas doktorantų palaikymas prisideda prie nemažai laiko reikalaujančių dviejų veiklų – doktorantūros studijų ir darbo teisme – suderinimo. Šis palaikymas – tai galimybė rašyti straipsnius, disertaciją, išvykti į vasaros teisės mokyklą, stažuotis užsienyje. Doktorantai ir kiti teisme dirbantys asmenys motyvuojami tobulėti, kelti kvalifikaciją, įgyvendinti savo tikslus. Motyvacija

ir visapusiškas palaikymas yra viena iš daugelio priežasčių, kodėl teisme dirbantys asmenys renkasi doktorantūros studijas.

Jaučiu ir savo vadovo prof. dr. Jono Prapiesčio, su kuriuo bendraujame svarbiais klausimais, kylančiais doktorantūros studijų metu, diskutuojame mano disertacijos tematika, palaikymą.

Mano nuomone, praktika ir mokslas papildo vienas kitą. Doktorantūros studijų metu įgytas žinias galiu panaudoti savo darbe Teismų praktikos skyriuje. Ir, priešingai, praktinio darbo ir diskusijų su kolegomis metu ne kartą kilo idėjų, minčių apie tai, ką būtina plačiau panagrinėti disertacijoje. Praktinis darbas padeda identifikuoti tai, kas aktualu, kur kyla daugiausia problemų, kokie klausimai laukia išsamesnės analizės. Vienas buvęs mano dėstytojas yra pasakęs, kad nereikia pasitelkti fantazijos galvojant studentams užduotis, nes praktika pateikia geriausių ir sudėtingiausių pavyzdžių.

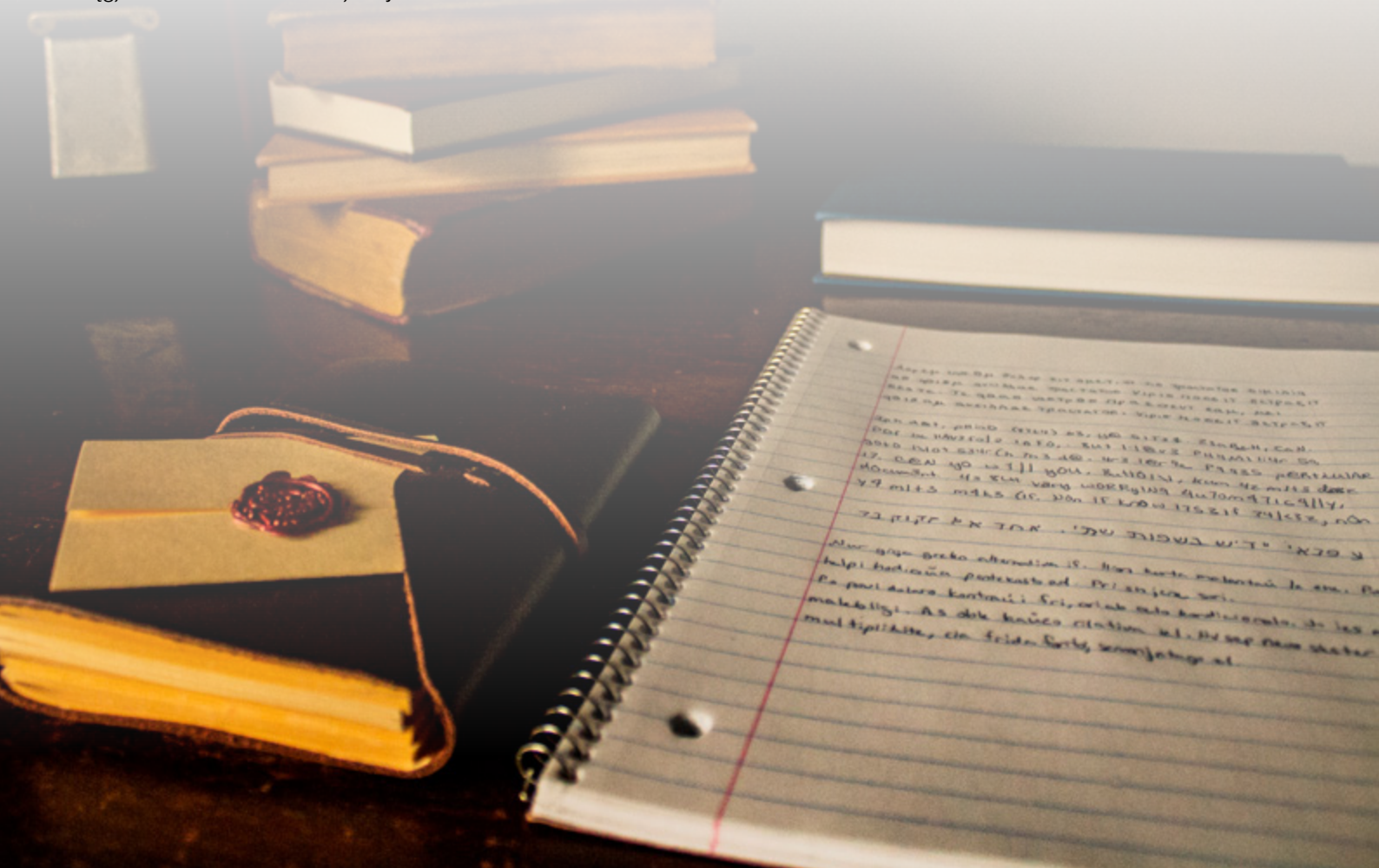
Kokią teismų sistemą matote ateityje?

Laikui bėgant viskas keičiasi pasaulyje, taigi pokyčiai tikrai neaplenkia ir neaplenks teismų sistemos, pačios teisės. Svarbu, kad šiandien ir visuomet nepamirštume teismų nepriklausomumo principo,

užtikrintume šios konstitucinės vertybės gyvavimą savo valstybėje ir ne tik joje. Aišku, stengiantis prisitaikyti prie vykstančių pokyčių, žvelgiant į ateitį svarbu nepamiršti ilgametės mūsų teisės tradicijos, kuri pradėjo formuotis daugiau negu prieš penkis šimtus metų, ir užtikrinti jos tęstinumą. Šio tęstinumo idėja ir būtinumas kyla iš Lietuvos Respublikos Konstitucijos preambulės, kurioje įtvirtinta, kad lietuvių tauta prieš daugelį amžių sukūrė Lietuvos valstybę ir jos teisinius pamatus grindė Lietuvos Statutais bei Lietuvos Respublikos Konstitucijomis.

Kaip atrodo Tavo laisvalaikis? Ar jo lieka derinant darbą ir studijas?

Šie metai skirti disertacijos rašymui, tai intensyvus laikotarpis, kai tiek rašymas, tiek darbas reikalauja nemažai laiko. Vis dėlto skiriu laiko ir poilsiui, kad galėčiau atsipalaiduoti, pailsėti. Jį skiriu visada mane palaikantiems artimiausiems, brangiausiems žmonėms – šeimai. Labai mėgstu skaityti detektyvus. Nors doktorantūros studijų laikotarpiu tam turiu kiek mažiau laiko, stengiuosi rasti minutę ir prisėsti prie gero detektyvo.

Kai dera darbas teisme ir nevaržomas menas

Žydrūnė Tursaitė, Nacionalinės teismų administracijos Komunikacijos skyriaus vyriausioji specialistė

„Kūryba žavi įvairumu. Pasiduodi nežinomybei ir stebi, kaip gimsta meno kūrinys“, – sako Utenos apylinkės teismo Anykščių rūmų posėdžių sekretorė Aleksandra Gromadska. Išskirtinių grafikos ir skulptūros darbų autorė TEISMAI.LT žurnalo skaitytojams atveria kūrybinio proceso užkulius ir savo savitą požiūrį į pasaulį.

Mūsų pokalbio centre – Jūsų kūryba, tačiau pirmiausia papasakokite apie save – kas Jus atvedė į teismą? Kaip pradėjote ir kiek laiko jau dirbate teismo posėdžių sekretore?

Teismo posėdžių sekretore dirbu jau 10 metų. Iki tol dirbau egzistencinės etikos

mokytoja, esu baigusi filosofijos studijas. Pasukti kitu keliu nebuvo sunku – tiesiog kartais gyvenime ateina tokie momentai, kai pajunti, kad jau laikas keliauti toliau. Taip atsitiko ir man – apsisprendusi pereiti į teisę ir išdirbusi Šalčininkų apylinkės teisme 5 metus, vieną dieną suvokiau, jog reikia pokyčių, tad kaitos būdu atvažiavau gyventi į Anykščius.

„Gyvenime daug ko nematome vien todėl, kad akys nepripratusios, o pamatyti daugiau iš pradžių reikia kelrodės žvaigždės.“

Kada pradėjote piešti, lipdyti? Kas paskatino tuo užsiimti?

Piešti ir lipdyti pradėjau dar mokykloje, nuo 9 klasės. Kiek pamenu, vaikystėje buvau lyg velnių priėdusi – matyt, turėjau daug laisvo laiko išdarinėti visokias išdaigas. Tėvams tai buvo galvos skausmas, todėl mama nusprendė mane nuvesti į dailės mokyklą. Man ten buvo smalsu. Atrodė, kad patekau visai į kitą pasaulį. Atsidūriau tarp žmonių, kurie tą patį pasaulį mato kitaip, kitomis spalvomis.

Kaip dabar prisimenu tą būseną, kai pirmą kartą paėmiau į rankas teptuką. Gavome užduotį – nupiešti natiurmortą. Tai buvo geltonas meškėnas, bent jau man taip atrodė iš pradžių, kol nepriėjo mokytoja. Jos padedama išmokau įsiziūrėti, pamatyti, pajusti potėpį, spalvinę gamą, laisvę. Pasirodo, gyvenime daug ko nematome vien todėl, kad akys nepripratusios, o pamatyti daugiau iš pradžių reikia kelrodės žvaigždės. Laikui bėgant pradėjau matyti pasaulį taip, kaip išmokė mokytoja, ir manau, kad iki šiol taip jį žvelgiu.

Kada surengėte savo pirmą parodą? Kokia ji buvo?

Pirmąją asmeninę parodą eksponavau Anykščiuose miesto šventės metu. Tai buvo

Aleksandra Gromadska

**„Man svarbiausia –
laisvė, todėl neturiu jokio
kūrybinio kredo, motyvų,
vienos technikos arba
stiliaus.“**

nuotraukų paroda „Gamtos simetrija“. Paskui sukūriau meninę instaliaciją pavadinimu „Hipocondrija“ – ja norėjau atkreipti žmonių dėmesį į tam tikrą psichosomatinį (minčių sukeliamą) sutrikimą. Anykščių meno inkubatoriuje vis dar galima rasti mano grafikos piešinių atvirukų.

Šiemet Anykščių „Gatvės“ galerijoje surengiau ir savo pirmąją skulptūrų parodą. Jos pavadinimas – „Tuštumos emanacija“. Tai meniniai molio darbai, išdeginti ir padengti glazūra, eksponuoti ant iš miško atvežtų samanų. Virš jų kabėjo varpeliai ir užrašas: „Jeigu Jūs kažko nesupratote, kaip Jūs supratote, kad kažko nesupratote?“ Norėjau, kad žiūrovas, būdamas miesto centre, bent akimirką atsiderėtų kitoje erdvėje, kur sustoja mintys ir galima išgirsti, kaip kiekviena skulptūra subtiliai kalba apie save.

**Kas Jums, kaip kūrėjai, yra
svarbiausia? Ar galite apibūdinti
savo kūrybinį kredo ir įvardyti
pagrindinius kūrybos motyvus,
stilių, technikas?**

Man svarbiausia – laisvė, todėl neturiu jokio kūrybinio kredo, motyvų, vienos technikos arba stiliaus. Nenoriu savęs riboti arba įrėminti. Man patinka Pablo Picasso mintis: „Dievas tėra dar tik vienas menininkas. Jis sukūrė ir žirafą, ir dramblių, ir katę. Jis neturi vieno pasirinkto stiliaus. Visą laiką išbando kažką naujo.“

**Gyvenate labai gražiam Lietuvoje
kampelyje – Anykščiuose. Ar yra
dalykų, kuriuos naudojate kaip savo
įkvėpimo šaltinį, ar veikiau kuriate
pasitelkdama vaizduotę? O galbūt
semiatės idėjų iš kitų menininkų,
turite savo autoritetų?**

Visi mano darbai – tiek piešiniai, tiek skulptūros – yra pavieniai. Paimdama į rankas teptuką, pieštuką ar molį, niekada nežinau, kas bus pavaizduota, kokios formos, silueto ar spalvos bus galutinis kūrinys.

Mano įkvėpimo šaltinis esu aš pati. Viskas priklauso nuo manęs pačios: atsipalaidavusi

ir nuraminusi minčių srautą pradėdau kurti, o tam nebūtina nei gamta, nei kelionės ar kitos išorinės stimuliacijos. Netgi pats žodis „įkvėpimas“ nurodo, kad tam procesui užtenka tiesiog įkvėpti.

Kita vertus, meniniams projektams apiforminti, t. y. pateikti visuomenei, semiuosi idėjų iš Rytų filosofijos – budizmo, atvaitos, kurioje slypi žmogaus, dvasių bei gamtos paslaptys. Menininkų autoritetų neturiu, tačiau jaučiu simpatiją JAV realistiniam tapytojui Endriui Vajetui (Andrew Wyeth) ir skulptorei Nijolei Savickas. Jų meninių darbų energija ypatinga – paprasta ir didinga viename, mistinė ir realistinė vienu metu. Jų darbai pulsuoja ypatinga aura.

**Ko palinkėtumėte skaitytojams
artėjančių šv. Kalėdų ir Naujųjų
metų proga?**

Tegu kuriančios jėgos valia pripildo Jūsų širdis nuoširdaus juoko, ramybės ir meilės aistringai gyventi kiekvieną akimirką.

Nuotraukose – Aleksandros Gromadskos kūriniai

KINO GURMANAMS

„Mafijos išdavikas“ (*Il Traditore*, 2019)

Tikrais įvykiais paremtas italų režisieriaus Marco Bellocchio filmas supažindina su XX a. pabaigos Sicilija, kurią drebina žiaurus mafijos karas. Tommaso Buscetta, vienos iš kariaujančių grupuočių vadeiva, pabėga iš šalies ir pasislepia užsienyje. Kai jis yra areštuojamas ir perduodamas Italijos teisės saugai, Tommaso priima netikėtą sprendimą, kuris pakeičia ne tik bylos eigą, bet ir mafijos istoriją.

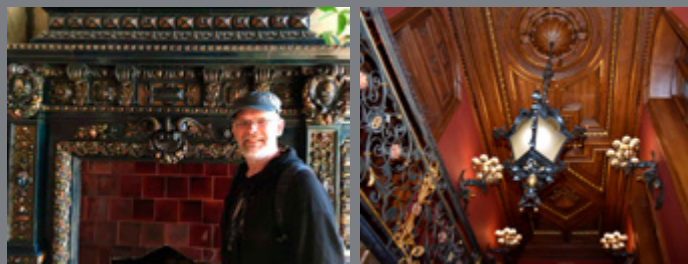
TEISMAI.LT
REKOMENDUOJA

KELIONĖS

Nauja ekskursija Vilniuje: kelionės po istorinius Rašytojų rūmų užkaborius

Lietuvos rašytojų sąjunga kviečia į keliones po istorinius Rašytojų rūmų užkaborius. Jų metu galima susipažinti su rūmų istorija, apžiūrėti ne tik sales su puošniais interjerais, paklaidžioti rūmų labirintais, bet ir sužinoti apie sovietmečio rašytojų gyvenimą, legendinės kavinės, kurioje rinkosi ano meto bohema, užkulsius. Kelionėse lydi Vilniaus tyrinėtojas, knygų apie istorinius miesto relikvus autorius Darius Pocevičius.

Daugiau informacijos www.rasytojai.lt, ekskursijos@rasytojai.lt arba telefonu 8 620 77 271.

ĮVYKIAI

Gruodžio 15 d.

LIETUVOS
TEISMAI

2019 m. Lietuvos teismams – 101 m.

2020 m. Lietuva minės:

- Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 30-metį,
- Lietuvos Steigiamojo Seimo 100-metį,
- Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Žygimanto Augusto 500-ąsias gimimo metines,
- poetų Henriko Nagio ir Pauliaus Širvio 100-ąsias gimimo metines,
- Eljahu Ben Salomono Zalmano, labiau žinomo kaip Vilniaus Gaonas, 300-ąją gimimo sukaktį.

LAISVALAIKIUI IR PAŽINIMUI

Dr. Natalija Kaminskienė
„Teisinės derybos“

Monografijoje teisinės derybos nagrinėjamos kaip atskiras procesas, siekiant atskleisti šio proceso ir jame dalyvaujančių asmenų elgesio ypatumus. Aptariami ir šiais laikais itin aktualūs teisinių derybų etikos klausimai. Tokia nuodugni teisinių derybų proceso analizė leidžia skaitytojui įžvelgti visas derybų teikiamas galimybes, nuosekliai įvertinti patį derybų procesą, sustiprinti pasitikėjimą savo jau turimais ir lavinamais derybų įgūdžiais.

Leidykla Registrų centras.

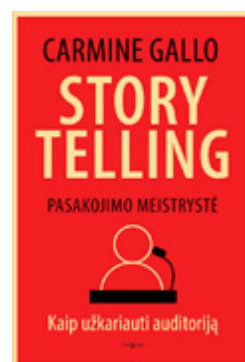
Dr. Artūras Driukas
„Materialiosios privatinės teisės terminai“

Monografijoje nuosekliai analizuojami materialiosios privatinės teisės terminai: jų prigimtis, paskirtis, klasifikavimas, santykis su kitais teisės terminais, atskirų rūšių materialiosios privatinės teisės terminų ypatumai, bendrieji požymiai ir skirtumai, terminų nesilaikymo teisiniai padariniai, proto termino samprata. Siekiama atskleisti teisėkūros būklę šioje srityje, terminus reglamentuojančių įstatymo nuostatų aiškinimą ir taikymą teismų praktikoje, esmines materialiosios teisės terminų instituto raidos tendencijas ir pagrindines problemas.

Leidėjas „Justitia“.

Nėra nieko galingesnio už
talentingai papasakotą gerą
istoriją!

Lietuviškai pasirodžiusioje knygoje „Storytelling. Pasakojimo meistrystė“ komunikacijos specialistas Carmine Gallo dalijasi Steve'o Jobso, Elono Musko, Oprah Winfrey sėkmės istorijomis, įkvėpiančiais pavyzdžiais ir patarimais, kaip įtaigiai ir patraukliai papasakoti savo istoriją. Taigi, jei norite mokyti kitus, įkvėpti komandą ar surengti įsimintiną pristatymą – ši knyga skirta jums! Carmine Gallo suteiks unikalią galimybę žvilgtelėti į pasakojimo mokslą, kuriame galioja tam tikri dėsniai ir veikia žmogiškos emocijos. Įvaldę jį, būsite pasirengę iššūkiams ir turėsite drąsos kalbėti viešai.

BŪTENT!
DISKUSIJŲ FESTIVALIS

Rugsėjį vyksiname diskusijų festivalyje „Būtent!“ teismai kvietė diskutuoti tema „Ar teisingumas žmonių pusėje?“

Psichologai pripažįsta, kad teisingumo jausmas kiekvienam iš mūsų yra įgimtas, tačiau supratimas, kas yra teisingumas, labai skiriasi. Šiuolaikinė demokratinė valstybė, suteikdama teisę bylinėtis, verčia susimąstyti, kaip bylos dalyviai supranta teisingumą, kai vienas laimi, o kitas – ne? Kodėl visuomenės nuomonės apklausų rezultatai rodo, kad pasitikėjimas teisingumu, kaip ir valstybe, yra vienas žemiausių?

„Teisingumas yra labai reliatyvus dalykas, ir teismams tenka sunki našta pripažinti teisingumu tai, ką sako įstatymas. Kai didelį visuomenės dėmesį pritraukiančiose bylose teisūs būna ne tie, kurių yra dauguma, teismams ir teisėjams tenka priimti nepopuliarius sprendimus. Kita vertus, teismai supranta, kad drakoniškų įstatymų taikymas yra tiesiog nežmoniškas. Pavyzdžiui, formaliai taikant įstatymus už pasidalijimą kanapių suktine, nėra jokių išimčių, tik laisvės atėmimas nuo dvejų iki aštuonerių metų. Nors taip sako įstatymas, ar tai yra teisinga?“

Audrius Cininas,
Vilniaus apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjas

„Teisingumas bus žmogaus pusėje tada, kai absoliučiai niekam nekils minčių, kad teisme galima kažką nupirkti. Mums reikia paprastų dalykų – atėjęs į teismą turiu gauti tai, kas man priklauso pagal priimtus įstatymus, teisingumo ir sąžiningumo principus.“

Prof. habil. dr. Vytautas Nekrošius,
VU Teisės fakulteto Privatinės teisės
katedros vedėjas

„Daugelis klausia savęs kitaip – ar teisingumas yra mano pusėje? Mano pagal tai, ką aš suprantu, ir pagal mano asmenines patirtis. Bet tai yra vienietinės patirtys ir jos nesudaro man prielaidos kalbėti apie visus. Natūralu, kad susikuriame tam tikrą teisingumo jausmą iš asmeninių patirčių. Vis dėlto reikėtų daugiau kritinio mąstymo, kuris neleistų niekam mumis manipuliuoti.“

Rima Urbonaitė,
politologė,
Mykolo Romerio
universiteto lektorė

„Ilguoju laikotarpiu pasitikėjimas teisėsauga Lietuvoje eina į gerąją pusę. Daug metų vyko kilimas ir tik šių metų pavasarį – dramatiškas kritimas, dėl kurio reikės bent kelerių metų, kad teismams pavyktų pasiekti tai, kas buvo atgauta.“

Vladas Gaidys,
Lietuvos sociologas, socialinių mokslų daktaras